
Arbeidsgrupperapport

Utfordringer knyttet til domfelte som ikke møter til straffegjennomføring

Versjon 1.0

Innhold

1	INNLEDNING.....	3
2	MANDAT	3
3	SAMMENDRAG	4
4	ARBEIDSPROSESS OG INVOLVERING.....	5
5	ANALYSE ETTERLYSTE.....	5
6	KARTLEGGING DAGENS PRAKSIS OG REGELVERK	16
7	BESKRIVELSE AV UTFORDRINGER MED DAGENS PRAKSIS OG REGELVERK.....	17
8	DIGITALE BEHOV	32
9	FORSLAG TIL TILTAK	33
10	RISIKOVURDERING AV TILTAKENE	34
11	ADMINISTRATIVE OG ELLER ØKONOMISKE KONSEKVENSER.....	34
12	VEDLEGG	35
12.1	Analyse – etterlyste redegjørelse for metode	36
12.2	Rutiner innkalling/etterlysning i kriminalomsorgen	38
12.3	Rutinebeskrivelse fra politiet – oslo	41
12.4	Identifisering av risikoer og risikovurdering	47

1 INNLEDNING

Våren 2018 satte Politidirektoratet og Kriminalomsorgsdirektoratet ned en arbeidsgruppe bestående av representanter fra politiet, Riksadvokaten og kriminalomsorgen som fikk i oppdrag å se på hvordan man kan redusere antallet saker hvor domfelte ikke møter til soning. Arbeidsgruppen har gjennomført en analyse av sakene, sett på dagens praksis og kommet med forslag til tiltak.

Arbeidet har avdekket at gruppen domfelte som ikke møter er stor og variert og at dagens praksis og regelverk har en rekke forbedringspunkter. Dersom vi nå lykkes med disse endringene vil det føre til at mange domfelte vil starte sin soning raskere, færre domfelte vil få sin dom foreldet og fornærmede og pårørende samt samfunnet vil få større tillitt til systemet. Det ligger derved mye god kriminalitetsbekjempelse i å sørge for at domfelte gjennomfører sin straff.

Vi vil med dette takke for oppdraget og ønske begge virksomhetene lykke til med å iverksette nødvendige endringer!

Rita Kilvær
Leder av arbeidsgruppen

2 MANDAT

Soningskøene for ubetinget fengselsstraff og subsidiær fengselsstraff ved bot er historisk lave. Likevel er det et betydelig antall dommer/bøter som ikke er gjennomført. Det er fremdeles svært mange domfelte som er forsøkt innkalt til straffegjennomføring gjennom ordinær innkalling, uten at dette har ført til oppmøte og iverksatt straffegjennomføring.

Disse sakene er enten registrert som «etterlyste» hos politiet eller de har status som «under behandling» i kriminalomsorgens datasystemer. Saker under behandling er i hovedsak domfelte som er forsøkt innkalt per brev med svarslipp, men som ikke har returnert svarslippen. Mange av de domfelte og bøtesonerne er utenlandske statsborgere.

Politidirektoratet (POD) og Kriminalomsorgsdirektoratet (KDI) nedsetter en arbeidsgruppe som skal foreta en analyse og fremme forslag til tiltak som er egnet for å få redusert antallet «etterlyste» og «saker under behandling». Gruppen skal også vurdere om dagens innkallingsrutiner er egnet og effektive. Gruppen bes også hensynta de muligheter som ligger i dagens IKT-systemer og i utviklingen av nytt etatssystem for kriminalomsorgen. Gruppen skal gjennomføre en risikovurdering av tiltakene, beskrive eventuelle økonomiske og administrative konsekvenser og eventuelle nødvendige endringer i forskrifter, rundskriv og retningslinjer.

Arbeidsgruppen skal fortløpende arkivere sitt arbeid i etatenes arkivsystemer. Arbeidsgruppen rapporterer fortløpende til POD ved avdelingsdirektør Kristin Kvigne, og KDI ved assisterende direktør Jan-Erik Sandlie.

Ferdigstilt rapport leveres KDI og POD som behandler dette videre i sine linjer. Ved behov for drøftinger med organisasjonene gjøres dette i linjen.

Følgende er oppnevnt som medlemmer av arbeidsgruppen:

Regiondirektør Rita Kilvær, kriminalomsorgen region sør, leder

Kst. statsadvokat Ingrid Wirum, riksadvokatembetet, deltager

Politioverbetjent Bjørnar Lia, Kripos, deltager

Politiførstebetjent Tarje Lindberg Gulbrandsen, personspaningen Oslo PD, deltager

Førstekonsulent Geir Kvikne Skogsletten, fullbyrdelsesavsnittet Oslo PD, deltager

Rådgiver Magne Johansen, KDI, deltager

Seniorrådgiver Irene Nygård, Kriminalomsorgen region sør, deltager

Inspektør Lasse Berntsen, Kriminalomsorgen region Øst, deltager

Konsulent Cecilie Riis, Kriminalomsorgen region sør, sekretær

Arbeidsgruppen skal levere sin utredning innen 1.12.2018.

Med hilsen

Marianne Vollan
direktør

Jan-Erik Sandlie
assisterende

3 SAMMENDRAG

Arbeidsgruppa har gjennomført en analyse av antallet etterlyste.

Det er totalt 2776 etterlysninger for innkalling til soning av bøter og pågripelse for soning av bøter. Bøter utgjør totalt kr. 26 821 990,-, subsidiært 49 293 dager fengsel dvs. ca. 135 år.

Det er totalt 1307 etterlysninger for pågripelse/innkalling til soning og pågripelse/avhenting for soning av dom. Dommene utgjør til sammen 244 403 soningsdøgn, dette tilsvarer ca. 670 år.

Legger man til etterlyste på andre stadier i straffesaken er antallet etterlyste totalt 15739.

Antallet er raskt økende og prognosen tilsier at det er rimelig å anta at dersom vi ikke iverksetter tiltak så vil antallet etterlyste totalt ligger på over 20 000 en gang mellom 2020 og 2023.

Arbeidsgruppa har funnet at det er ulike rutiner i politi og kriminalomsorg for arbeidet med innkalling til soning og har utarbeidet forslag til nye rutiner som foreslås innført i begge virksomheter.

Arbeidsgruppa har funnet at det er varierende prioritering av etterlyste i politiet og peker på behov for både økt kompetanse og avsetning av ressurser til oppfølging.

Arbeidsgruppa peker også på behov for bedre informasjonsflyt mellom politi, kriminalomsorg og Statens innkrevingsssentral og foreslår flere ulike tiltak for digitalisering av arbeidsprosessene.

Arbeidsgruppa har også funnet at dagens regelverk er svært ressurskrevende og lite effektivt for å sørge for at domfelte møter for soning av sin straff. Dagens system forplikter i liten grad domfelte til å medvirke til at straffegjennomføring finner sted og gir for store muligheter for domfelte til å unndra seg soning. Arbeidsgruppa har derfor foreslått en forenkling av lov, forskrift og retningslinjer for å sørge for at flere gjennomfører sin straff så raskt som mulig etter at dom er rettskraftig. Samtidig peker arbeidsgruppa på behovet for å benytte de straffeprosessuelle virkemidlene, herunder mulighet for inndragelse av pass, i større grad enn hva nå er tilfelle etter at dom er falt.

Arbeidsgruppa har avdekket at et stort antall utenlandske botlagte i realiteten ikke får sin straff fullbyrdet idet mulighetene for inndrivelse av boten er minimale og domfelte oppholder seg ikke i landet slik at fullbyrding av den subsidiære straffen lar seg ikke gjennomføre. Arbeidsgruppa peker på behovet for å utrede nærmere om det finnes andre straffereaksjoner som kan benyttes overfor utenlandske statsborgere på gjennomreise som begår mindre alvorlige straffbare forhold.

4 ARBEIDSPROSESS OG INVOLVERING

Arbeidsgruppen har gjennomført 5 møter samt en rekke særmøter.

Arbeidsgruppen har gjennomført en kartlegging av dagens praksis ved å invitere samtlige politidistrikter og kriminalomsorgsregioner til å svare på en rekke skriftlige spørsmål

Representanter fra arbeidsgruppen har gjennomført informasjonsmøte med den nasjonale ledelsen i Kriminalomsorgsdirektoratet. Det har ikke lyktes gruppen å få møte i politiets nasjonale ledergruppe.

Representantene i arbeidsgruppen har samarbeidet med en rekke forskjellige lokale fagpersoner i sine respektive enheter. Videre har det vært dialog med Statens Innkrevingsssentral.

Arbeidsgruppen har videreformidlet ulike digitale behov underveis til prosjekt Sømløs digital straffegjennomføring og ESAS.

Representanter fra arbeidsgruppen har også vært i dialog med kriminalomsorgen i Sverige og Danmark for å se på dere praksis knyttet til denne gruppen.

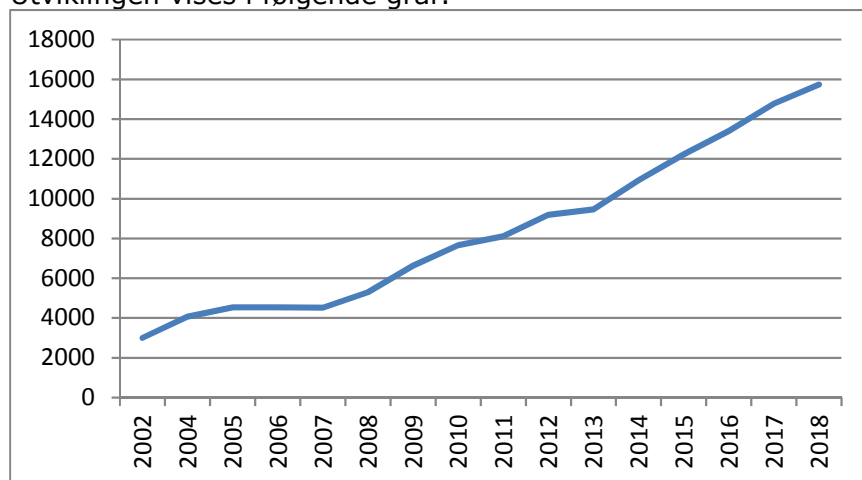
5 ANALYSE ETTERLYSTE

5.1 Utvikling av antall etterlyste

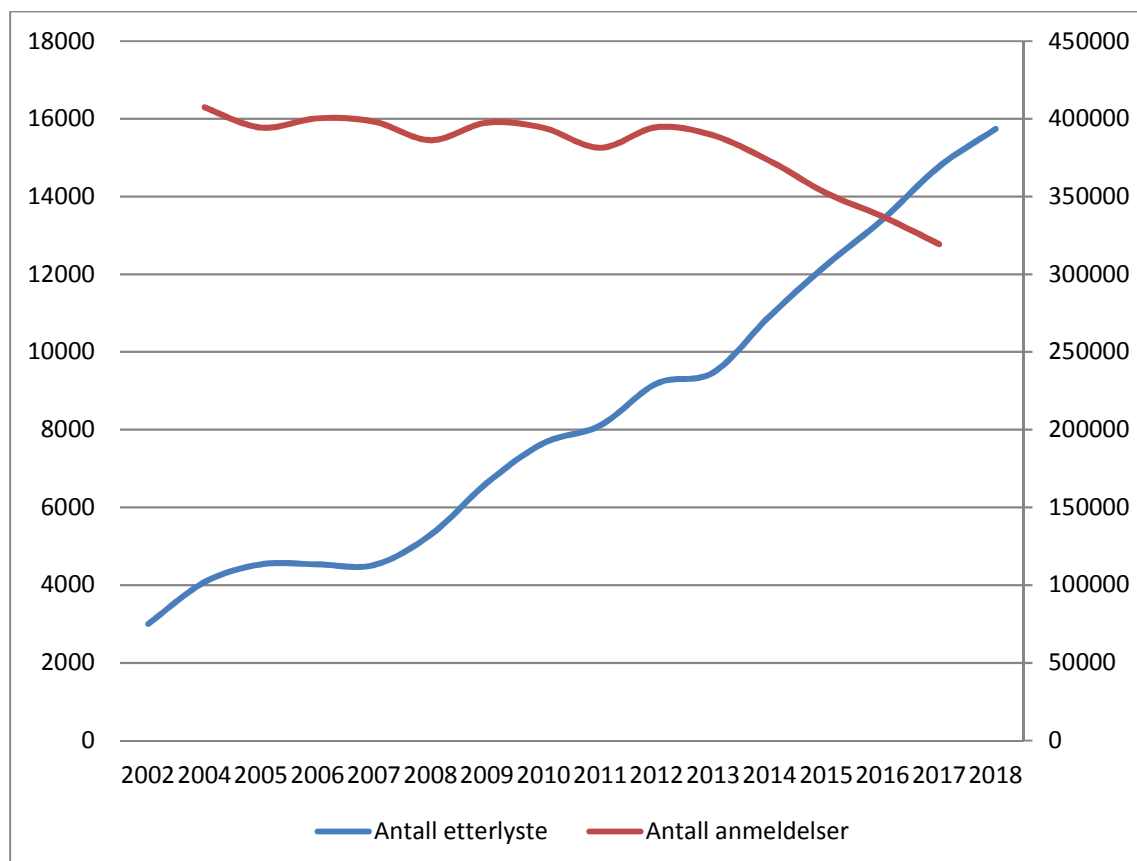
Vi har tatt utgangspunktet i utviklingen av etterlyste i perioden 2002 til 2018. Dette gjelder alle type etterlysninger, ikke bare de som omhandler etterlyste for gjennomføring av straff. Grafen illustrerer omfanget av arbeidet med etterlyste i politiet på de forskjellige stadiene av en straffesak. I 2002 var det ca. 3000 etterlyste nasjonalt. I 2018 var tallet 15739. Dette tilsvarer en prosentvis økning på 425 %. Netto økning i perioden

er 12739 etterlysninger. Den gjennomsnittlige netto økningen per år i perioden er på 26,5 %, dette tilsvarer en gjennomsnittlig netto økning i absolutte tall på 796 per år.

Utviklingen vises i følgende graf:

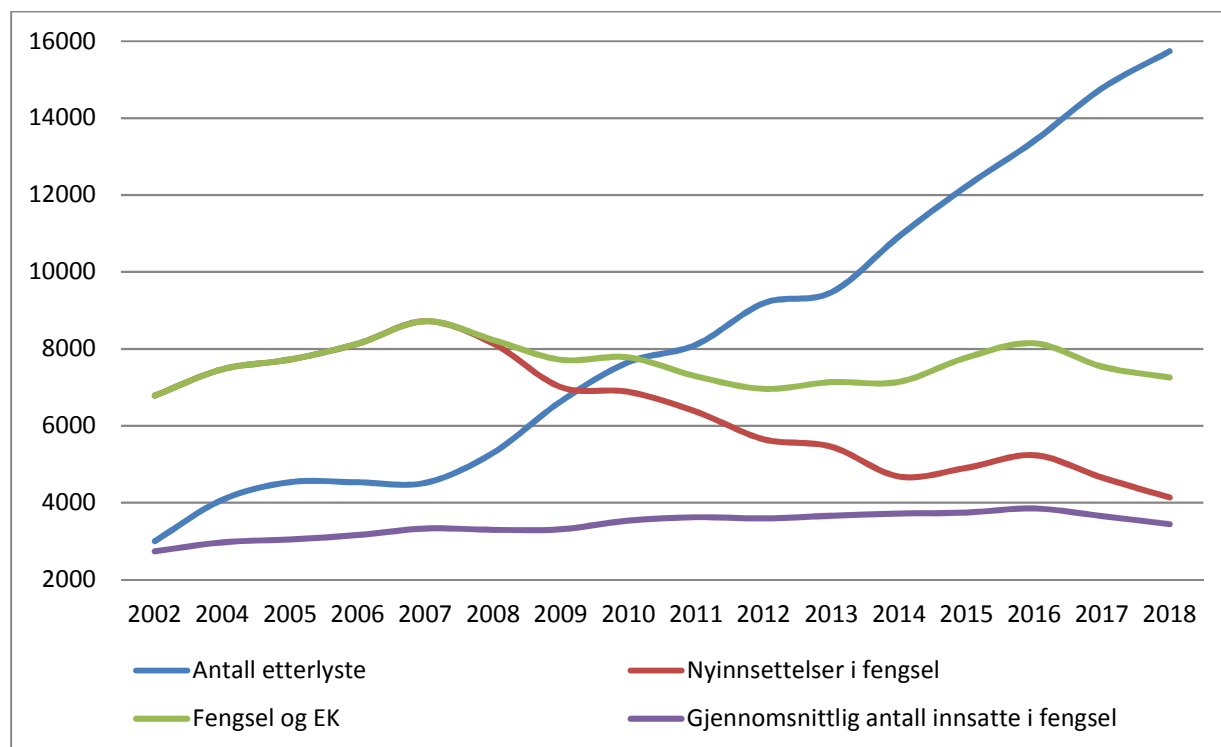

I perioden 2013 – 2018 har antall etterlyste økt fra 9469 stk til 15739 stk, en økning på 66,2 %. I perioden 2013 til 2017 har antallet anmeldelser blitt redusert fra 389324 til 319282 , en nedgang på 70 042 anmeldelser, tilsvarende ca 18 %.¹

¹ Politidirektoratet (2017): *Strasak 2017 – Anmeldt kriminalitet og straffesaksbehandling*. Hentet fra: <https://www.politiet.no/globalassets/04-aktuelt-tall-og-fakta/strasak/2017/strasak-2017.pdf> [Lest: 09.10.18]

Vi har også sett på utviklingen av antall etterlyste opp mot utviklingen av nyinnsettelse i fengsel og EK, samt gjennomsnittlig antall innsatte i fengsel i enhver tid².

²Tallene for antall nyinnsettelse i fengsel, EK, samt gjennomsnittlig antall innsatte i fengsel er mottatt fra Dokumentsenteret, Kriminalomsorgen.

Vi ser at der fra 2002 til 2016 har gjennomsnittlig antall innsatte økt fra ca 2700 til ca 3800. Samtidig har antall nyinnsettelse i fengsel falt. I denne perioden har antall etterlyste økt med over 10 000 personer.

Fra 2016 til 2018 endrer utviklingen seg og gjennomsnittlig antall innsatte falt med ca 400 personer. I samme periode har antall nyinnsettelse falt med ca 1100. I denne perioden har antall etterlyste økt med ca 2300 personer.

Vi har ikke tall for utviklingen av antallet personer som er etterlyst for soning av dom eller bot. Den generelle utviklingen kan dog antyde utviklingen på antallet som er etterlyst for soning av dom eller bot. Vi vil forsøksvis si noe om dette under punkt 5.7 som omfatter drøfting av dataene.

5.2 Etterlyst for soning av dom per 03.07.18

5.2.1 Etterlyst for innkalling til soning av dom

Det er totalt 677 etterlysninger for innkalling til soning av dom. Dommen utgjør totalt sett 90314 soningsdager, eller ca 247,5 år.

Med bakgrunn i dommenes lengde får man en slik fordeling:

0-5m	6-11m	1år-3år 11m	4år-8år 11m	9år→
555	64	50	7	1

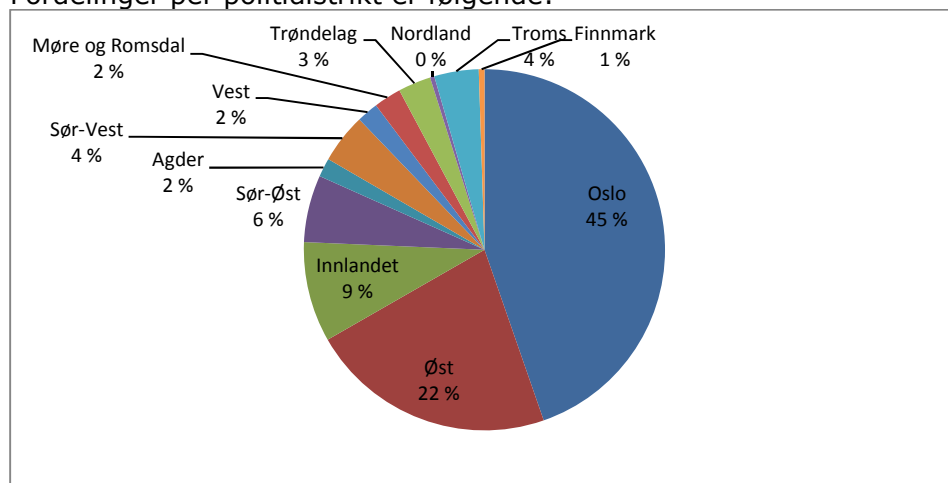
En stor del av dommene er knyttet til veitrafikklovbrudd og vinning/økonomisk kriminalitet. 10 personer er etterlyst for innkalling til soning av dom for voldtekt, 1 for seksuell omgang med barn og 2 stk for grov narkotikaovertrødelse, betydelig mengde.

52 dommer er eldre enn 5 år. Vi nevner kort noen av de eldre sakene:

- Mann, f. 1979, etterlyst for innkalling til soning av dom siden 2007. Skal innkalles til soning av 2 år og 3 måneder for voldtekt.
- Mann, f. 1943, etterlyst for innkalling til soning av dom siden 2012. Skal innkalles til soning av 2 år og 6 måneder for grov økonomisk kriminalitet.
- Mann, f. 1981, etterlyst for innkalling til soning av dom siden 2012. Skal innkalles til soning av 1 år for voldtekt.
- Mann, f. 1976, etterlyst for innkalling til soning av dom siden 2013. Skal innkalles til soning av 3 år for voldtekt.

De etterlyste for innkalling til soning av dom er statsborgere fra 83 forskjellige land. De 10 landene med størst andel utgjør 78 % av de etterlyste. Det er flest polske statsborgere, de utgjør 27 % av de 10 landene med størst andel og 21 % av alle etterlyste for innkalling til soning. Norske statsborgere er nest størst med hhv. 23 % og 18 %.

Fordelelinger per politidistrikt er følgende:

Som diagrammet viser er 82 % etterlyste av enten Oslo/Øst/Innlandet eller Sør-Øst politidistrikt.

5.2.2 Pågrepelse/avhenting for soning av dom

Det er totalt 630 etterlysninger for pågrepelse/avhenting for soning av dom. 88 av disse er registrert som rømt fra fengsel/fremstilling, 38 er uteblitt fra perm og 2 er registrert med brudd på vilkår. Totalt utgjør dommene knyttet til denne gruppen 154089 dager med usonet straff, dette tilsvarer ca. 422 år (merk at for en del av de som har rømt fra fengsel/fremstilling, har det ikke vært mulig å finne reststraff), det vil si at det må legges til grunn at antall dager og år med usonet straff er enda høyere.

Med bakgrunn i dommens lengde får man følgende fordeling:

0-5 m	6-11 m	1år-3 år 11m	4år-8år 11 m	9år→
340 stk	54 stk	74 stk	28 stk	4 stk

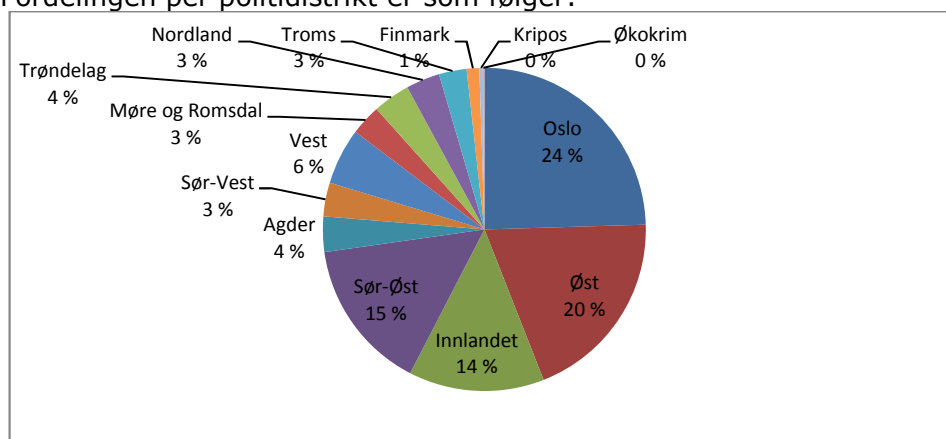
Det er svært mange forskjellige lovbrudd de etterlyste er domfelt for. Den største gruppen er veitrafikk, deretter vinning/økonomisk kriminalitet. Blant de mer alvorlige forholdene bør det nevnes at det er 18 personer som er etterlyst for pågripelse soning av dom for voldtekt, 7 for seksuell omgang/voldtekt barn og 17 for grov narkotikaovertrødelse, betydelig mengde/straffeloven (1902) §162 3.ledd. Vi tar en bredere gjennomgang av antallet i punkt 5.2.3.

Det er mange eldre dommer. 134 dommene eller 21 % er eldre enn 5 år. Dette er hovedsakelig alvorlige forhold og som således ikke er blitt foreldet. Eksempelvis kan nevnes: (merk at det ikke har vært mulig å finne statistikkgruppe eller lengde på straff på enkelte av etterlysningen, denne oppstillingen viser derfor de 4 eldste sakene vi kan si noe om)

- Mann, f. 1960, etterlyst for å ha rømt fra fengsel i 1992. Mannen er domfelt for brudd på straffeloven (1902) § 162 tredje ledd til 9 års fengsel. Ca 1,5 år av straffen var sonet ved rømning.
- Mann, f. 1969, etterlyst for å ha rømt fra fengsel i 1998. Han er domfelt for brudd på straffeloven (1902) § 162 tredje ledd til 10 år og 6 måneder fengsel. Rømte etter å ha sonet 4 måneder.
- Mann, f. 1977, etterlyst for uteblitt etter perm siden 2003. Dømt for overtrødelse av straffeloven (1902) § 162 andre ledd samt § 317 til fengsel i 5 år.
- Mann, f. 1979, etterlyst for soning av dom siden 2004. Domfelt for to tilfeller av overtrødelse av straffeloven (1902) § 162 andre ledd til fengsel i totalt 7 år.

Det er statsborgere fra 66 forskjellige land som er etterlyst for pågripelse/ avhenting for soning av dom. De 10 landene med størst andel etterlyste utgjør 74 % av totalen. Av de 10 landene med størst andel etterlyste statsborgere i denne gruppen, utgjør norske statsborgere 45 %, mens de av den totale mengden etterlyste utgjør 33,5 %. Den nest største gruppen er polske statsborgere som utgjør h.h.v. 19 % og 14 %.

Fordelingen per politidistrikt er som følger:

Som diagrammet viser er 73 % etterlyst av enten Oslo/Øst/Innlandet eller Sør-Øst politidistrikt.

5.2.3 Totalt – soning av dom

Det er totalt 1307 etterlysninger for pågrepelse/innkalling til soning og pågrepelse/avhenting for soning av dom. Dommene utgjør til sammen 244 403 soningsdøgn, dette tilsvarer ca. 670 år. Med bakgrunn i dommenes lengde får man følgende fordeling:

0-5 m	6-11m	1år-3år 11m	4år-8år 11m	9år →
895	118	124	35	5

Dommene omfatter blant annet:

- 1 drap (uteblitt fra perm)
- 3 uaktsomt drap
- 38 mishandling i nære relasjoner
- 28 voldtekt
- 8 seksuell omgang/voldtekt med/av barn
- 8 andre seksuallovbrudd
- 2 motarbeide rettsvesenet
- 51 grov vold/frihetsberøvelse
- 19 grov narkotikaovertrødelse, betydelig mengde/162 3.ledd
- 62 grov narkotikaovertrødelse/162 2.ledd
- 4 datakrim
- 3 menneskehandel
- 12 grovt ran/ran

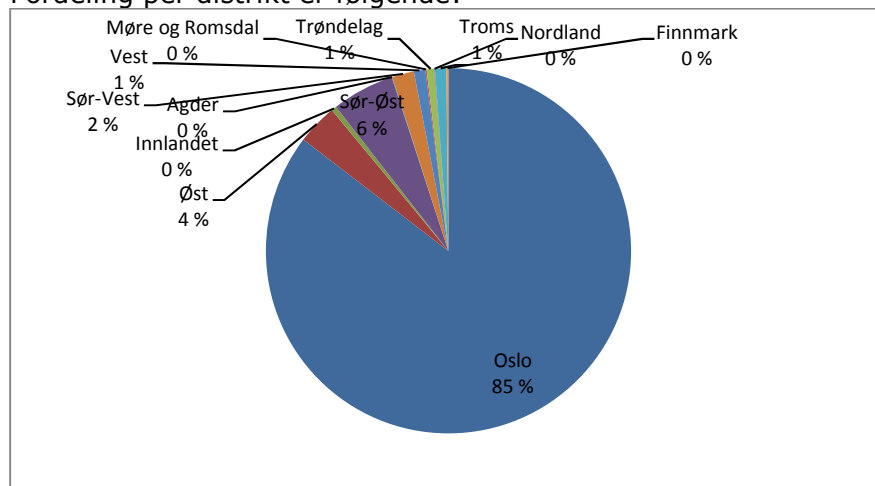
5.3 Etterlyst for soning av bøter per 03.07.18

5.3.1 Etterlyst for innkalling til soning av bøter

Det er totalt 2431 etterlysninger for innkalling til soning av bøter. Bøtene utgjør totalt kr 22 403 500,-, subsidiært 41 958 dager fengsel dvs., ca. 115 års soning.

Det er statsborgere fra 107 forskjellige land i denne gruppen. De 10 landene med størst andel utgjør 69 % av alle etterlysningene. Rumenske statsborgere er den største gruppen med 37 % av de 10 landene med størst andel og 26 % av alle. Polen har den nest største andelen med hhv. 16 % og 11 %.

Fordeling per distrikt er følgende:

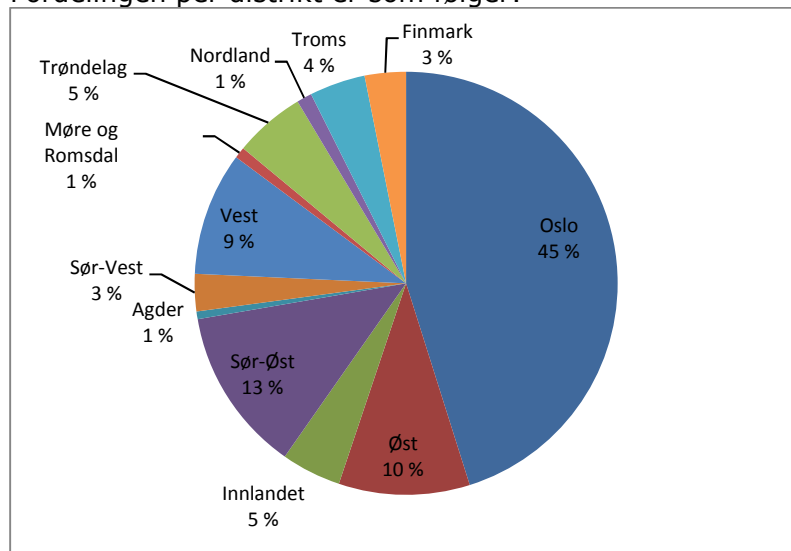
Som diagrammet viser er 95 % etterlyst av enten Oslo/Øst/Innlandet eller Sør-Øst politidistrikt.

5.3.2 Etterlyst for pågripelse soning av bøter

Det er totalt 345 etterlysninger for pågripelse soning av bot. Bøtene utgjør Kr 4 418 490,-, subsidiært 7335 dager fengsel, dvs. ca. 20 års soning.

Det er statsborgere fra 42 forskjellige land i denne gruppen. De 10 landene med størst andel utgjør 86 % av alle etterlysningene. Norske statsborgere er den største gruppen med 41 % av de 10 landene med størst andel og 35 % av alle. Romania har den nest største andelen med hhv. 22 % og 19 %.

Fordelingen per distrikt er som følger:

Som diagrammet viser er 73 % etterlyst av enten Oslo/Øst/Innlandet eller Sør-Øst politidistrikt.

5.3.3 Totalt – soning av bot

Det er totalt 2776 etterlysninger for innkalling til soning av bøter og pågripelse for soning av bøter. Bøter utgjør totalt kr. 26 821 990,-, subsidiært 49 293 dager fengsel dvs. ca. 135 år.

5.4 Etterlyst i straffesak

Det er 2781 etterlyste med grunnlag mistenkt/siktet eller avhør i sak under etterforskning. Vi vil her beskrive deler av denne grupperingen med etterlyste. Vi har ikke tatt ut alle statistikkgrupper her, men kun sett på antallet av de mer alvorlige forholdene. Under følger gjennomgang av dette, med antall saker og tiltak.

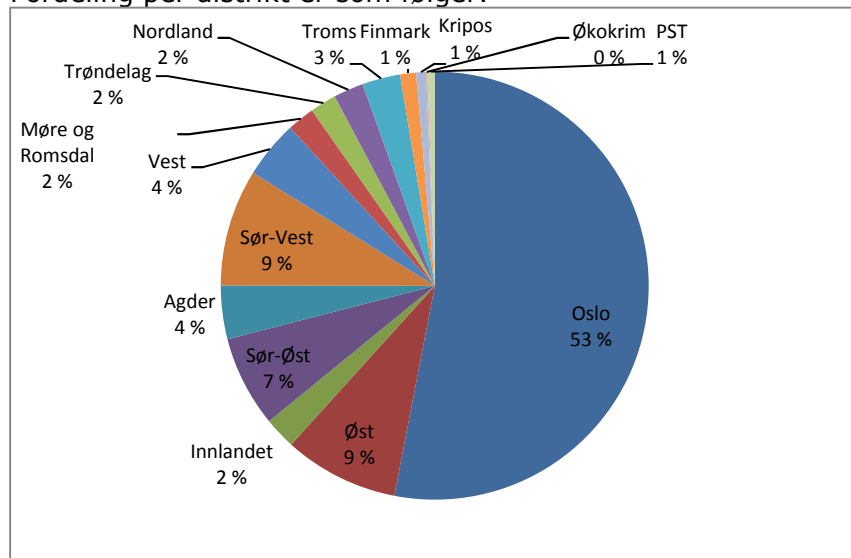
(P=pågrepelse, U=underretning):

- 6 drap, P=3, U=3
- 9 forsøk drap, P=8, U=1
- 1 forbund drap, P=1, U=0
- 60 grov narkotikaovertrødelse, betydelig mengde/162 3.ledd, P=53, U=7
- 111 grov narkotikaovertrødelse/162 2.ledd, P=93, U=18
- 61 voldtekt, P=44, U=17
- 25 seksuell omgang med/voldtekt av barn, P=21, U=4
- 23 andre seksuallovbrudd, P=16, U=7
- 29 menneskehandel, P=12, U=17
- 75 mishandling i nære relasjoner, P=36, U=39
- 84 grov vold/frihetsberøvelse, P=47, U=37
- 4 datakrim, P=3, U=1
- 25 ran/grovt ran, P=18, U=7

Det er 799 etterlysninger som er eldre enn 5 år. Dette tilsvarer 28,7 % av det totale antallet. Blant annet en strl. § 162 tredje ledd fra 1994, en tilsvarende sak fra 1995, en drapssak fra 1997, en seksuell omgang med barn u/14 og 4 saker på strl. § 162 tredje ledd fra 2001.

Det er statsborgere fra 113 forskjellige land i denne gruppen. De 10 landene med størst andel utgjør 63,6 % av alle etterlysningene. Norske statsborgere er den største gruppen med 23 % av de 10 landene med størst andel og 15 % av alle. Romania har den nest største andelen med hhv. 20 % og 13 %.

Fordeling per distrikt er som følger:

Som diagrammet viser er 71 % etterlyst av enten Oslo/Øst/Innlandet eller Sør-Øst politidistrikt.

5.5 Foreldet

Det er registrert 6765 etterlysninger med avslutningskode foreldet. Det må nevnes at første sak som er registrert som foreldet i Elys er avsluttet den 21.11.08. Før denne datoen er det ingen saker som er registrert som foreldet. Dette kan indikere at det ble brukt andre avslutningskoder tidligere. Det vil si at antallet 6765 indikerer antallet foreldede saker siste 10 år (Det vises for øvrig til metodekapitlet angående andre svakheter med disse dataene).

På bakgrunn av mangelfull/uriktige registreringer i Elys, spesielt i de eldre sakene, har det vist seg å være svært tidkrevende å få en fullstendig oversikt over foreldede saker. Vi har derfor fokusert på en oversikt over de mer alvorlige forholdene. Vi fant følgende foreldede saker:

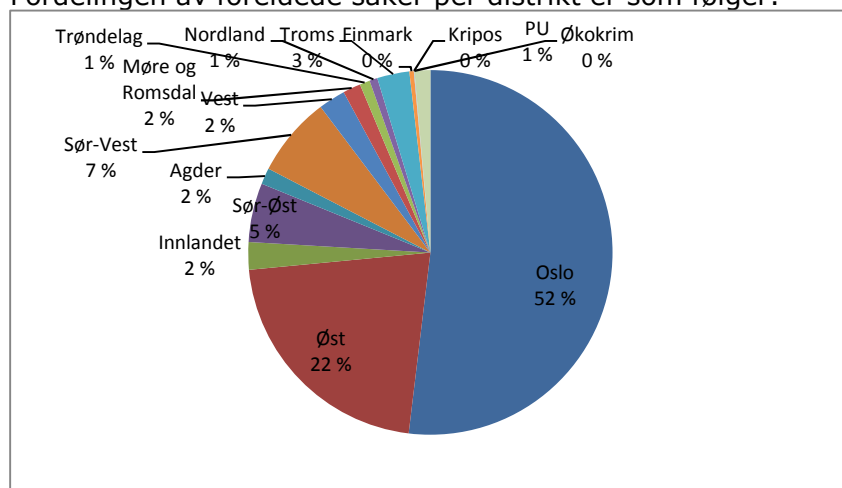
	Grov nark, betydelig	Grov nark	Datakrim	Voldtekt	Seks. omg. barn	Mishand. i nære rel	Menneskehandel	Uakts. drap	Grov vold/frihetsberøvelse
Mistenkt/siktet	3	24	4	12	5	19	1	0	32
Dømt	4	20	0	5	5	6	0	1	24

Sakene (både saker under etterforskning og dommer) er registrert som foreldet i følgende tidsperioder:

21.11.08-2010	2011-2013	2014-2015	2016-2017	2018
582	1315	1570	1985	1313

Det er statsborgere fra 127 forskjellige land i denne gruppen. De 10 landene med størst andel utgjør 71 % av alle etterlysningene. Norske statsborgere er den største gruppen med 28 % av de 10 landene med størst andel og 20 % av alle. Polen har den nest største andelen med hhv. 17 % og 12 %.

Fordelingen av foreldede saker per distrikt er som følger:

Som diagrammet viser er 81 % av de foreldede etterlysningene fra enten Oslo/Øst/Innlandet eller Sør-Øst politidistrikt.

5.6 Annet

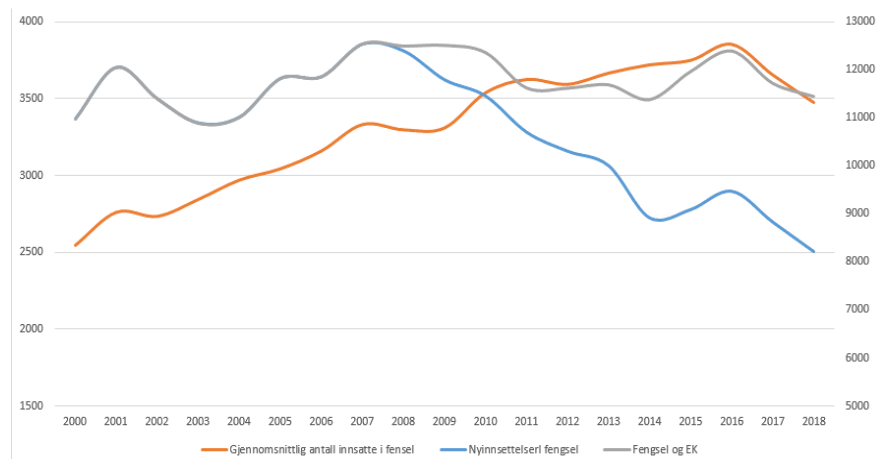
Vi ønsker avslutningsvis å nevne at forholdene vi her har belyst ikke gir et komplett bilde. Vi nevner kort at det per 10.10.18 er etterlyst 201 personer med tiltaksbeskrivelse forkynning av tiltalebeslutning som blant annet omfatter tiltale for voldtekt, straffeloven (1902) § 162 tredje ledd og seksuell omgang med barn. 99 personer er etterlyst for ikke å ha møtt til hovedforhandling i retten, herunder blant annet flere saker med tiltale for voldtekt samt straffeloven (1902) § 162 tredje ledd. Det er 617 personer som er etterlyst med tiltaksbeskrivelse forkynnelse av dom. Domfellelsene omfatter bl.a grov narkotikaovertrødelse, betydelig mengde/ straffeloven (1902) § 162 tredje ledd, voldtekt og seksuell omgang med barn.

5.7 Drøfting

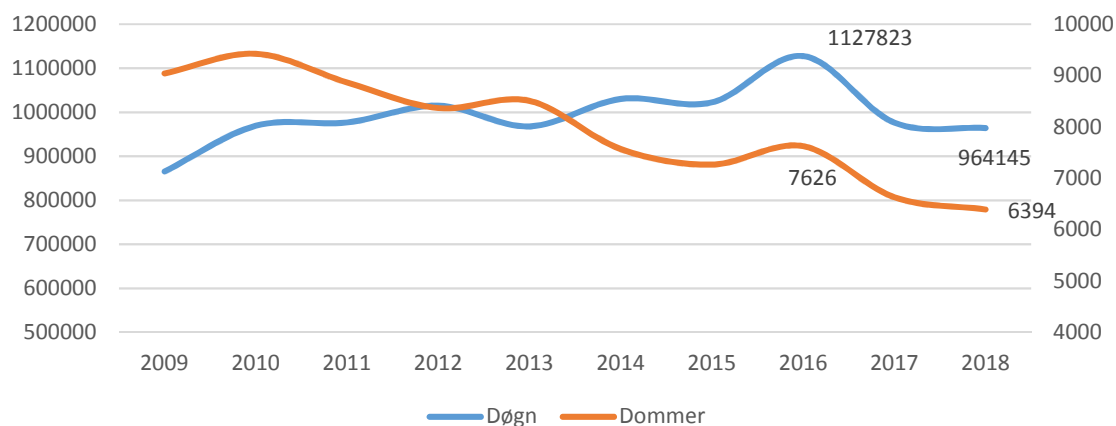
Vi vil her gjennomgå en del av funnene våre.

Vi har sett at antall etterlyste har økt betydelig i hele perioden vi har undersøkt. Samtidig har antall anmeldelser redusert i perioden. I tillegg rapporterer KDI at fra 2016 til 2018

så har antallet nyinnsettelse i fengsel falt fra 9200 til 8000, en nedgang på 1200 nyinnsettelse eller 13 % (dette gjelder nyinnsettelse for både dom, bot og varetekt. For kun dom er nedgangen ca 1100 personer). I samme periode har det gjennomsnittlige antall innsatte i fengsler sunket med nesten 400 personer.

KDI viser i rapporten også til at det i perioden 2009 til 2018 har vært en økning i antall soningsdøgn, dette har dog falt en del fra 2016 til 2018. Her sett opp mot antall ubetingede dommer.

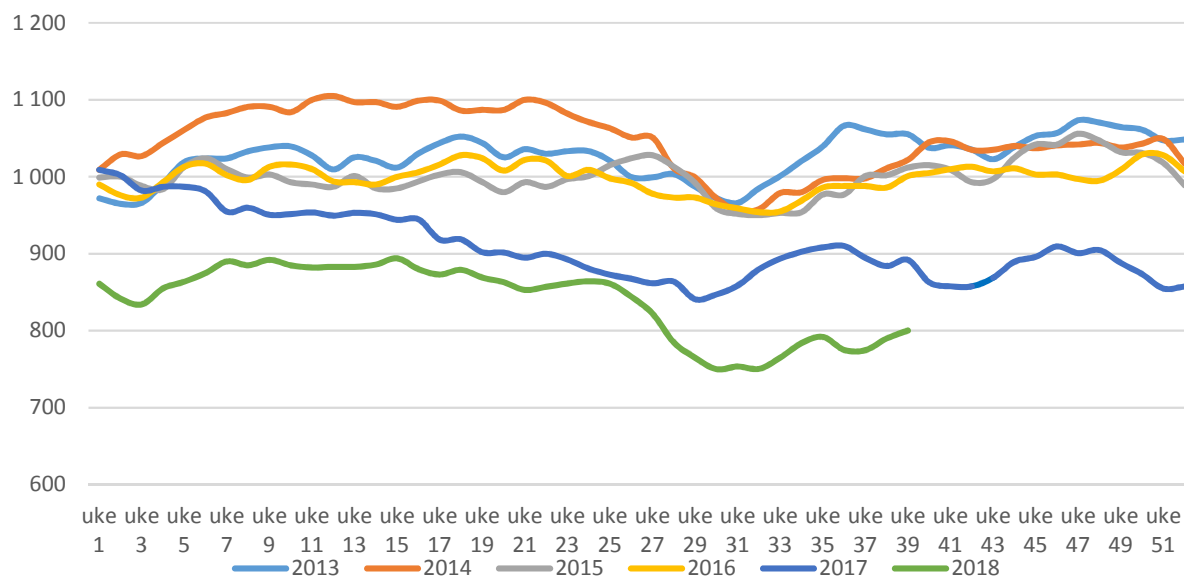
³ Hentet fra statistikkhefte utarbeidet av KDI

Dette antyder at det er lengre, men færre dommer som blir oversendt Kriminalomsorgen.

Vi har også sett at det er over 600 personer som er etterlyst for forkynnelse av dom, blant annet for grov kriminalitet, i tillegg til de som er etterlyst for ikke å ha møtt i retten eller for å få forkynt tiltalebeslutning. Totalt er det 917 etterlyste innenfor disse gruppene.

Vi har også sett i forbindelse med innhenting av informasjon fra Elys at enkelte distrikter, i tilfeller hvor de ikke vet hvor domfelte bor, tidvis ikke sender fullbyrdelsesordre til Kriminalomsorgen selv om det er rettskraftig dom. Isteden blir personen etterlyst for underretning om oppholdssted.

Samtidig ser vi i KDI sin rapport at gjennomsnittlig antall varetektsinnsatte synker.

Videre vil vi nevne utviklingen i antall registrerte anmeldelser innenfor noen av de prioriterte saksområdene i tidsperioden 2013 til 2017:⁴

- Grov narkotika, betydelig mengde: reduksjon fra 1197 til 967 saker, en nedgang på 19,2 %
- Mishandling i nære relasjoner: økning fra 2829 til 3729 saker, en økning på 31,8 %
- Voldtekt: økning fra 1233 til 1619 saker, en økning på 31,3 %
- Seksuell omgang og voldtekt av barn u/14 år: økning fra 457 til 791 saker, en økning på 73,1 %
- Seksuell omgang med barn 14-16 år, seksuell handling og seksuelt krenkende eller annen uanstendig atferd ovenfor barn u/16 år: økning fra 693 til 1956 saker, en økning på 182,3 %.

Oppsummert ser vi økning i antall etterlyste, økning i soningsdøgn hos Kriminalomsorgen og økning i antall anmeldelser innenfor flere av de groveste forholdene. Samtidig er det nedgang i det totale antall anmeldelser, gjennomsnittlig antall innsatte på varetekt, gjennomsnittlig antall innsatte (fra 2016) og nyinnsettelse i fengsel. Dette kan antyde at det er flere etterlysninger for grove forhold nå enn tidligere. Vi har grunnlag for å mene at det har en sammenheng mellom økningen i antall etterlyste og nedgangen i antall nyinnsettelse i fengsel.

Vi kan anta at økningen er størst for de typer etterlysninger som er knyttet til etterforskning av sak, men at det også må ha vært en økning av antall etterlyste for soning av dom. Bakgrunnen for det er at vi har sett at antallet som er etterlyst for enten soning av dom eller bot per 2018 er høyere enn det totale antallet etterlyste i 2002 og i 2004. Dette gir et godt grunnlag for å hevde at antallet etterlyst for soning av enten dom eller bot har økt siden den gang. Samtidig er det mange dommer som ikke blir forkynt for domfelte, noe som medfører at en del saker ikke blir oversendt til kriminalomsorgen.

⁴ Politidirektoratet (2017): *Strasak 2017 – Anmeldt kriminalitet og straffesaksbehandling*. Hentet fra: <https://www.politiet.no/globalassets/04-aktuelt-tall-og-fakta/strasak/2017/strasak-2017.pdf> [Lest: 09.10.18]

Vi kan ikke gi en sikker forklaring på hvorfor antallet etterlyste øker, samtidig som antall registrerte anmeldelser synker. Noe av forklaring kan skyldes at nedgangen i den registrerte kriminaliteten i stor grad er knyttet til en nedgang i kategorien vinningskriminalitet. Vinningssakene har erfaringsmessig hatt en lav oppklaring og det har på grunn av manglende opplysninger i sakene vært gjennomført liten etterforskning. De saksområdene det er registrert en økning i antall anmeldelser er i stor grad prioriterte saksområder hvor det skal tilstrebes en høy oppklaring. Selv om antall registrerte anmeldelser er gått ned tilsier utviklingen at antall saker hvor det må igangsettes en grundig og omfattende etterforskning øker. Samtidig synes det som om politiet i større grad har problemer med å lokalisere involverte personer. Vi vil her forsøke å antyde noen mulige bakenforliggende mekanismer:

- Globalisering med flere underliggende mekanismer. Blant annet økning av antall personer med utenlandsk statsborgerskap, muligheter for å bevege seg relativt fritt innenfor Schengen, større muligheter til å bevege seg mellom forskjellige land på grunn av de siste årenes reduksjon i kostnader med reise.
- Lavere terskel for å anskaffe falske identitetspapirer, spesielt via Dark Web.
- Lavt prioritert område. Per 2018 er det svært få tjenestepersoner i Norge som jobber fulltid innenfor dette fagfeltet.
- Mulig lavere terskel for å bruke etterlysning som virkemiddel.
- Lengere dommer kan gi et større insentiv for å unndra seg straff.

6 KARTLEGGING DAGENS PRAKSIS OG REGELVERK

Det er gjennomført en kartlegging i begge virksomheter av dagens praksis. Kartleggingen har avdekket til dels betydelige forskjeller i hvordan arbeidet er organisert og prioritert i politiet. Oslo politidistrikt er, basert på svarene vi har mottatt fra politidistriktene, det eneste politidistriktet som har avsatt dedikerte ressurser til å jobbe med etterlyste. Øvrige distrikter har lagt den formelle oppfølgingen i stor grad til sivile medarbeidere under påtale, mens etterlysningene forventes fulgt opp i det daglige av patruljene. Dette kan tilsa at det i liten grad foregår et systematisk og målrettet arbeid for å finne domfelte selv i de mest alvorlige sakene.

Oslo politidistrikt arbeider også tett med Kripos og har i flere tilfeller sørget for pågripelse av domfelte som oppholder seg i utlandet mv selv om saken i utgangspunktet ikke tilhører Oslo politidistrikt.

Vi vil senere i rapporten gi en nærmere beskrivelse av hvordan Oslo politidistrikt arbeider med etterlysningene.

Praksis i kriminalomsorgen er i utgangspunktet forholdsvis lik i de ulike regionene og enhetene. Utfordringen er imidlertid at registrering av aktivitetene knyttet til å innkalle og etterlyse domfelte i kriminalomsorgens fagsystemer er ulik og tilfeldig. Det påvirker muligheten for å følge opp statistikkene og holde oversikt over hvilke domfelte som til enhver tid er etterlyst. Dette har medført at vi ikke kan benytte oss av statistikkene som er hentet fra kriminalomsorgens systemer mht analysen som blir lagt frem sammen med denne rapporten.

Det er gjennomført en kartlegging av alle relevante bestemmelser som påvirker muligheten for å få domfelte inn til soning i begge virksomheter. Kartleggingen har avdekket behov for å gjøre endringer i rutiner, forskrifter og lovverk. Arbeidsgruppen har i utgangspunktet ikke mandat til å foreslå lovendringer men vi har likevel valgt å gjøre dette fordi det etter vår oppfatning er helt nødvendig for å sikre at flere møter til soning.

Rapporten vil illustreres med enkelte eksempler på faktiske saker over domfelte som har vært etterlyst og arbeidet som førte til pågripelse.

7 BESKRIVELSE AV UTFORDRINGER MED DAGENS PRAKSIS OG REGELVERK

Innledning

Fullbyrdelse av ilagt straff er det siste leddet i straffeforfølgningen mot en person og skal, som straffeforfølgningen for øvrig, bidra til kriminalitetsforebygging og opprettholdelse av ro og orden. Straffens avskrekkende effekt vil i vesentlig grad være betinget av at den ilagte straff blir fullbyrdet, og en situasjon hvor ilagt straff ikke gjennomføres vil utvilsomt ha stor negativ effekt. Også når det gjelder straffens andre hovedformål – dens bidrag til å bevare den sosiale ro – vil en effektiv straffgjennomføring være avgjørende for om formålet nås. Nettopp vissheten om at lovovertrederen blir straffet kan ofte bidra til at den fornærmede ikke føler lovbruddet like tungt å bære og at befolkningen i sin alminnelighet føler en viss beskyttelse mot kriminalitet. Hvorvidt fornærmede og allmennheten oppfatter straffen på en slik måte vil i stor grad avhenge av om de anser straffen som tilstrekkelig - noe den neppe vil oppfattes som om den ikke blir fullbyrdet.

Straffens begrunnelse og virkning vil avta med tiden. Dette gjelder både de avskrekkende som normdannende effektene. En situasjon hvor ilagt straff ikke blir fullbyrdet, eller først fullbyrdes etter lang tid, vil således bidra til å redusere straffens formål. Videre kan man heller ikke se bort fra at manglende straffefullbyrdelse vil kunne virke nedbrytende på den tillit og respekt alle aktørene i straffesakspleien er avhengig av i sin virksomhetsutøvelse. Politiet/påtalemyndigheten og Kriminalomsorgen må derfor være seg bevisst viktigheten av en rask iverksettelse av ilagt straff, og sørge for at virksomhetene er organisert samt har rutiner og ressurser, det være seg personell eller økonomiske midler, som muliggjør en rask og adekvat oppfølging av ilagt straff.

Når en dom er rettskraftig er det påtalemyndigheten som må fatte vedtak om fullbyrding, jf. straffeprosessloven § 455. Det må utferdiges en skriftlig påtegning som bekrefter at dommen er rettskraftig og at den kan fullbyrdes - fullbyrdelsesordre. Det forutsettes at både statsadvokatene og politidistriktene har rutiner som sikrer en rask fullbyrdelsesordre, jf. *riksadvokatens rundskriv nr. 4/1973 del II Fullbyrdelse – benådning samt riksadvokatens brev til politimestrene og statsadvokatene av 4. august 2010: Rutinar for å sikre rask ordre om iverksettjingsdom. Avgjerd frå Sivilombudsmannen*. Påtalemyndigheten har videre ansvar for å kvalitetssikre domsslutningen, slik at det som fremgår om bl.a. siktedes identitet er korrekt, jf. *riksadvokatens rundskriv nr. 3/2018 Kvalitetsrundskrivet s. 21*. Dette er viktig for å sikre og lette den videre saksbehandlingen frem til fullbyrdelse.

Eksempel:

Mann, f. 1987 – etterlyst fra Spania for drapsforsøk på 5 personer den 12.11.17. Oslo politidistrikt (OPD) fikk informasjon om at han oppholdt seg i Norge. Etterlyste ble pågrepet den 24.11.17 på Glassmagasinet i Oslo. Han var i besittelse av et nederlandsk pass med ekte bilde, men uriktig navn og fødselsdato. Passet ble vurdert av dokument gransker ved OPD og Nasjonalt ID-senter (NID). De fant ingen uregelmessigheter ved passet og konkluderte med at passet var ekte. Etterlyste nektet å avgi fingeravtrykk, og det ble derfor innhentet beslutning fra retten om at dette kun tas med tvang. I mellomtiden hadde etterlyste forsøkt å brenne og slipe bort fingeravtrykkene sine. Det ble likevel truffet på fingeravtrykk.

Dagens regelverk om innkallinger

Fullbyrding av straff er hjemlet i straffeprosessloven kapittel 32 med tilhørende forskrift og retningslinjer om innkalling og utsettelse ved fullbyrding av straff, fastsatt av Justisdepartementet 19. mars 2010.

En dom skal fullbyrdes straks den er rettskraftig, når ikke annet er særskilt bestemt. Normalt skal fullbyrdingen påbegynnes innen 60 dager etter at kriminalomsorgen mottok fullbyrdelsesordre. Kriminalomsorgen har ansvar for å meddele domfelte som er på frifot innkalling til fullbyrding, og dette skal skje skriftlig. Innkallingen skal sendes som vanlig brev vedlagt frankert konvolutt med mottakskvittering, og domfelte skal underskrive og returnere denne innen en uke eller ta kontakt med kriminalomsorgen på annen måte. Hvis domfelte ikke responderer på innkallingen, skal kriminalomsorgen meddele innkallingen «på annen hensiktsmessig måte», for eksempel pr telefon eller epost. Oppnås ikke kontakt med domfelte, skal domfelte etterlyses hos politiet for forkynning av oppmøtedato. Domfelte har krav på 3 ukers tilsigelsesfrist.

Den som forsettlig eller grovt uaktsomt unnlater å møte til straffegjennomføring til innkalt dato kan straffes med bøter eller fengsel inntil 3 måneder, jf straffegjennomføringsloven § 40 syvende ledd. Dette gjelder imidlertid ikke unnlatt oppmøte til samfunnsstraff.

Nærmere om praksis

Ved oversendelse av rettskraftig dom, opplyser politiet som hovedregel om domfeltes adresse i påtegningsarket (følgebrev til dommen). Kriminalomsorgen sender innkallingen til denne adressen. Dersom innkallingen kommer i retur eller ved manglende tilbakemelding, sjekkes det om domfelte er folkeregisterregistrert på annen adresse, og innkallingen sendes i så fall til denne adressen. Ved fortsatt manglende respons, forsøker man å komme i kontakt med domfelte pr. telefon eller via vedkommendes arbeidsplass, jf opplysninger tilgjengelig i arbeidsgiver- og arbeidstakerregisteret. Kriminalomsorgen har tidligere hatt mulighet til å sjekke om NAV har en annen adresse på domfelte. Det var imidlertid liten gevinst å hente på denne ordningen, slik at den har etter hvert blitt avvirket.

Dersom det fortsatt ikke lykkes å komme i kontakt med domfelte, sendes saken til politiet med anmodning om å forkynne innkallingen til domfelte. Ved forkynning setter politiet en frist for oppmøte på 3 uker fra dato for forkynning.

Det blir også sendt innkalling til straffegjennomføring til norske eller utenlandske domfelte bosatt i utlandet. Kriminalomsorgen har imidlertid ikke tilgang til å undersøke om domfelte har annen adresse enn opplyst fra politiet med mindre domfelte er registrert i folkeregisteret. I disse tilfellene blir dermed sakene oversendt politiet for forkynning av innkallingsdato på et noe tidligere tidspunkt. Kriminalomsorgens erfaring er at sakene blir liggende som nasjonalt etterlyste hos politiet i påvente av at domfelte eventuelt på nytt reiser inn i Norge, med mindre det er snakk om mer alvorlige dommer hvor politiet setter i gang mer omfattende undersøkelser for å finne domfelte.

Ofte undersøker ikke fengslene om det er kommet tilbakemelding på innkallingene før oppmøtedato har passert og domfelte har unnlatt å møte. Dette gjelder særlig fengsler med lavere sikkerhetsnivå som har mange innkallinger, og har sammenheng bl.a. med at mange domfelte møter til tross for manglende tilbakemelding. Denne praksisen bidrar til at det kan ta forholdsvis lang tid fra dommen er rettskraftig til fullbyrdingen starter. Samtidig unngår fengslene unødvendig arbeid i forhold til de domfelte som likevel møter til innkalt dato selv om de ikke har besvart innkallingen.

Eksempel:

Den 27.04.2017 ble NN dømt til fengsel i 4 år for voldtekt i 2006. Dommen foreldes 27.04.2027. NN ble innkalt til soning 08.08.2017 men møtte ikke. NN ble etterlyst 04.09.2017 for ikke å ha møtt til soning. Da NN skulle bli hentet til soning på bopel var han forsvunnet og leiligheten var tom. Saken ble prioritert ved FAST Norway Kripos 25.10.2017 da det var informasjon om at NN kunne ha dratt til Thailand. Politidistriktet utstedte en internasjonal etterlysning etter anmodning fra Kripos. FAST Norway opprettet samarbeid med Thai Immigration og den nordiske sambandstjenesten i Bangkok. Etterlyste hadde innreise i Thailand 19.09.2017. Etterforskning i Thailand og Norge førte til pågrepelse i Bangkok den 15.12.2017. Det viste seg at NN hadde kjøpt seg ny identitet og gjennomført en ansiktsoperasjon. Det er grunn til å tro at dette hadde blitt gjort for å slippe unna soningen av nevnte dom.

Praksis i Danmark

Alle borgere i Danmark plikter som hovedregel å ha en sikker epostadresse kalt «e-boks». Innkalling til soning sendes domfelte digitalt på «e-boks» og pr. fysisk brev til folkeregisterregistrert adresse. Innkallelsen anses å ha kommet frem til domfelte når den er levert digitalt/pr post. I de tilfeller domfelte ikke har folkeregisterregistrert adresse, blir innkalling meddelt domfelte av politiet i tillegg til at den blir sendt digitalt. Det fastsettes ikke ny tilsigelsesfrist dersom innkallingen må meddeles av politiet - med mindre dato for oppmøte er passert. Dersom det ikke er mulig å sende innkallingen verken digitalt eller pr. epost, og det ikke har lyktes politiet å komme i kontakt med domfelte, vil han bli etterlyst for pågrepelse til soning uten nærmere varsel. Det er straffbart ikke å møte til soning i Danmark, men en slik pågrepelse for avsoning gir ingen rettslige konsekvenser. For øvrig gis en bot på kr. 1.000,- dersom man uteblir til soning. For å minske uteblivelsene har Danmark innført SMS-påminnelser, dvs. at kriminalomsorgen sender en påminnelse på SMS 5 dager før innkallingsdato. Denne SMS'en gjelder ikke som innkalling alene.

Eksempel:

Den 22.05.2017 ble NN dømt til fengsel i 8 år og 6 måneder for seksuell omgang med barn under 10 år i tidsrommet 2011 til 2013. Dommen foreldes 22.05.2037. NN ble innkalt til soning 07.03.2018 men møtte ikke. NN ble etterlyst nasjonalt og internasjonalt 23.05.2018. Saken ble prioritert ved FAST Norway. Det kom frem opplysninger om at NN hadde dratt til Makedonia den 17.02.18. Han hadde da fått innkalling til soning datert 06.02.18. I Makedonia fikk han endret navnet sitt og utstedt nytt pass. Videre kom det frem opplysninger om at han dro videre inn i Hellas den 19.05.18 og derfra til videre til Italia. Etterlyste ble lokalisert i Italia og pågrepet 26.06.2018.

Praksis i Sverige

Innkallinger sendes i rekommandert post til domfelte. Dersom domfelte ikke har kjent postadresse eller en adresse hvor tidligere brev fra Kriminalvården ikke har nådd domfelte og Kriminalvården vurderer at vedkommende ikke kan nås pr brev, kan det fattes vedtak om direkteetterlysning. Dersom domfelte ikke møter til innkallingsdato, etterlyses vedkommende via politiet for avhenting. I unntakstilfeller kan domfelte da gis frist på inntil 14 dager for å møte i fengsel dersom han ikke tidligere har mottatt innkallingen. Dersom lokalt politi ikke kan avhente domfelte, blir vedkommende etterlyst nasjonalt.

I Sverige «eier» Folkeregisteret innbyggernes kontaktinformasjon. Det innebærer at alle andre offentlige instansers opplysninger om adresse i egne fagsystemer oppdateres i folkeregisteret, også politi, Kriminalvård og domstoler.

Utfordringer med dagens praksis

Straffeprosessloven § 461 første ledd pålegger kriminalomsorgen å «meddele» domfelte innkalling. Det er ikke krav om «forkynning». Imidlertid innebærer også meddelelse at man må vite at domfelte er kjent med innkallingen før manglende oppmøte kan utløse konsekvenser som for eksempel pågripelse og anmeldelse.

Etter våre beregninger er det kun 25 % av de domfelte som gir tilbakemelding til kriminalomsorgen om at de har mottatt innkallingsbrevet. Det lave antallet kan selvfølgelig skyldes at innkallingsbrevet ikke har kommet frem til domfelte grunnet uriktige kontaktopplysninger, men vi har også grunn til å tro at en del domfelte bevisst unngår å kontakte kriminalomsorgen. Det kan være svært tidkrevende å komme i kontakt med domfelte, og kriminalomsorgen bruker mye tid og ressurser på å finne riktige adresser, telefonnummer osv. Det samme gjør politiet dersom kriminalomsorgen ikke lykkes og det sendes henvendelse til politiet om å oppspore domfelte for å få meddelt soningsinnkallingen. I flere tilfeller vil politiet først bruke tid på å oppspore domfelte for å meddele innkallingsdato, for deretter på nytt å finne vedkommende for pågripelse grunnet manglende oppmøte 3 uker senere. Politiet har mange oppgaver, og det er ikke alltid like høyt prioritert å lete opp en domfelt for å meddele innkallingen. Dette antas spesielt å gjelde domfelte med kortere dommer. Undersøkelser arbeidsgruppen har gjort viser at det er ulik praksis/prioriteringer mellom politidistriktene, bl.a. basert på hvilke ressurser distriktene rår over. I verste fall vil domfelte klare å unngå både kriminalomsorgen og politiet til dommen er foreldet og dermed slipper å sone idømt straff.

Det foreligger heller ingen løsning i politiets, domstolene og kriminalomsorgens datasystemer som sørger for at endringer i kontaktinformasjon flyter mellom virksomhetene. Det innebærer i praksis at politiet kan ha oppdatert adresse på domfelte i sine systemer som kriminalomsorgen ikke kjenner til når de sender innkalling.

Arbeidsgruppa har også ved gjennomgang og sammenligning av data i systemene til politiet og kriminalomsorgen funnet flere konkrete eksempler på at domfelte opererer med flere forskjellige identiteter. Han kan være etterforsket i et navn, domfelt i et annet og gjennomføre straff i et tredje. Dette illustrerer behovet for å ha ett offentlig/ felles register hvor opplysninger om identitet og kontaktinformasjon kan hentes fra.

Eksempel:

Mann, f. 1970 – den 21.03.04 ble en jente voldtatt på toalettet på et utested i Oslo. Formentlig gjerningsperson ble pågrepet for forholdet samme natt. Den 31.08.05 ble han dømt av Oslo tingrett til 2 år og 8 måneder for voldtekt. Han anket til Borgarting lagmannsrett og ble den 24.05.06 frikjent av lagretten, kjennelsen ble dog satt til side av fagdommerne og henvist til ny behandling. Den 26.03.07 ble han dømt til 2 år og 4 måneder for voldtekt av Borgarting lagmannsrett. Han ble etterlyst nasjonalt for soning av dommen den 20.11.07, den 08.05.09 ble han etterlyst internasjonalt. Interpol Oslo og Interpol Fugitive Investigative Support i Lyon forsøkte å spore opp etterlyste via Interpol Kigali. Den 09.02.16 ble Personsøking ved Oslo politidistrikt kontaktet av Interpol Oslo med forespørsel om de kunne se på saken som ville foreldes den 30.05.17. Oslo politidistrikt avdekket at etterlyste bodde i Oslo og at han, i løpet av 2008 hadde fått oppholdstillatelse i Norge under et annet navn, statsborgerskap og fødselsdato. Politiet pågrep han den 29.02.16 på hans folkeregistrerte adresse.

Tiltak:

Arbeidsgruppa mener regelverket bør endres slik at kriminalomsorgen og politiet kan bruke mindre tid og ressurser på å få meddelt soningsinnkallinger. Vi mener derfor at straffeprosessloven § 461 bør endres slik at kravet om «meddelelse» fjernes og at det er tilstrekkelig at soningsinnkallingen er «levert».

Det er i dag som nevnt straffbart å ikke møte til straffegjennomføring til innkalt dato, jf straffegjennomføringsloven § 40 syvende ledd. Unnlatelse av å møte blir også hensyntatt ved vurderingen av om domfelte skal innvilges prøveløslatelse, jf retningslinjer til straffegjennomføringsloven § 42. I tillegg er unnlatt oppmøte ett av flere momenter som hensynstas ved andre fortløpende sikkerhetsmessige vurderinger under straffegjennomføringen.

Straffebudet i § 40 syvende ledd ble innført i 2007. Det antas at ett av formålene bak bestemmelsen var å øke andel domfelte som møter til straffegjennomføring til fastsatt tid. Vår erfaring er at dette ikke har skjedd. I soningsinnkallingen informeres domfelte eksplisitt om at manglende oppmøte kan ha betydning for spørsmålet om prøveløslatelse. Heller ikke dette synes å ha medført en økning i antall domfelte som møter til straffegjennomføring.

Dersom innkallingsreglene endres slik at kriminalomsorgen ikke lenger må ha visshet om at innkallelsen er kjent av domfelte, kan ikke unnlatt oppmøte i seg selv være straffbart. Ei heller kan man legge selvstendig vekt på dette i en vurdering om prøveløslatelse eller andre sikkerhetsmessige vurderinger. Vi kan imidlertid ikke se at en slik endring vil medføre at færre domfelte møter til straffegjennomføring.

Arbeidsgruppa har tre alternative forslag til hvordan soningsinnkallingen kan leveres:

Alternativ 1: Innkalling sendes folkeregistrert adresse

Alle som flytter til Norge for å bosette seg i en norsk kommune eller som endrer bosted innen eller mellom norske kommuner plikter å melde flytting til Folkeregisteret innen 8 dager, jf kapittel 6 i lov om folkeregistrering (folkeregisterloven). Det foreligger også en plikt om å melde fra om utflytting fra Norge.

Alle soningsinnkallinger sendes til domfeltes folkeregistrerte adresse, og anses som levert når den er sendt i posten. Dermed kan han etterlyses for pågrepelse til soning uten ytterligere varsling eller ny tilsigelsesfrist.

Erfaringsmessig er det imidlertid mange domfelte som ikke følger sin lovpålagte plikt til å melde adresseforandring i Folkeregisteret. Dermed kan man risikere at færre soningsinnkallinger kommer frem til domfelte.

Alternativ 2: Domfelte pålegges å oppgi kontaktinformasjon

Domfelte plikter å oppgi til hvilken adresse/epostadresse/telefonnummer innkallingen skal leveres. Dersom vedkommende ikke overholder denne plikten, vil innkallingen bli sendt folkeregistrert adresse.

I straffesaker vil det siste sikre kontaktpunktet mellom siktede og offentlige myndigheter være tidspunktet for forkynning av stevning til hovedforhandling. Vi foreslår at det samtidig overbringes et informasjonsskriv til siktede om hvordan vedkommende skal forholde seg til kriminalomsorgen i de tilfeller han/hun blir idømt en ubetinget fengselsstraff.

I informasjonsskrivet bør siktede informeres om at han selv har ansvar for at kriminalomsorgen har riktige kontaktopplysninger (adresse og/eller epostadresse) for utsendelse av innkalling til straffegjennomføring. Siktede bør pålegges å informere politiet om kontaktopplysningene innen en viss frist, for eksempel innen 14 dager etter rettskraftig dom. Politiet sender kontaktopplysningene til kriminalomsorgen ved oversendelse av rettskraftig dom til fullbyrdelse. Innkallingen vil dermed bli sendt til den adressen domfelte selv har opplyst, og anses som levert når innkallingen er sendt.

Dersom domfelte ikke leverer slike kontaktopplysninger, vil innkallingen bli sendt folkeregisterregistrert adresse og anses som levert når innkallingen er sendt. Dermed kan han etterlyses for pågrepelse til soning uten ytterligere varsling eller ny tilsigelsesfrist.

Ved utstedelse av forelegg, bør informasjonsskrivet følge forelegget.

I tillegg til at en slik ordning i vesentlig grad vil lette både kriminalomsorgens og politiets arbeid, vil den også i større grad ansvarliggjøre domfelte og sikre at innkallinger blir sendt riktig adresse.

Alternativ 3: Elektronisk postkasse

Alle privatpersoner pålegges å ha en innboks i Altinn. Soningsinnkallingen sendes dermed via Altinn, og anses levert når den er kommet i domfeltes innboks. Det vises i denne anledning til dansk praksis nevnt foran.

Iflg www.altinn.no er Altinn en internettportal for digital dialog mellom næringslivet, privatpersoner og offentlige etater. Altinn er også en teknisk plattform, som offentlige virksomheter kan benytte for å lage digitale tjenester. Over 4 millioner privatpersoner har en innboks i Altinn gjennom fødselsnummeret sitt, og bruken øker stadig.

Arbeidsgruppa ser at pålegg om innboks i Altinn kan være en lengre vei å gå. Samtidig ser vi at et slikt pålegg vil kunne benyttes også i andre henseender, for eksempel forkynning av vitnestevninger og dommer i tillegg til andre offentlige instansers kontakt med allmennheten.

Arbeidsgruppas merknader

Arbeidsgruppa mener at alternativ 2 vil være den løsningen som i størst grad vil sikre at soningsinnkallingen kommer frem til domfelte. Vi mener imidlertid at det på sikt vil være mer hensiktsmessig at alle norske borgere pålegges å benytte en elektronisk postkasse som Altinn.

Eksempel:

Mann, f. 1974 – ble den 20.06.13 anmeldt for hvitvasking og grovt heleri. Den 05.10.16 ble han dømt til 2 år og 6 måneder av Asker & Bærum tingrett. Han ble etterlyst for pågrepelse soning av dom den 05.05.17. Politiet fikk etter noe tid opplysninger om at han oppholdt seg på en adresse utenfor Oslo og han ble pågrepet der den 10.04.18. Den eneste legitimasjonen han hadde på seg var et rumensk id-kort med riktig bilde men falskt navn og fødselsdato. Kortet viste seg å være totalforfalsket. Etterlyste fortalte i avhør at han hadde kjøpt dette id-kortet for 200 euro.

Tilsigelsesfrist

Det følger av forskriften § 1 første ledd at varetektsfengslede som domfelles, skal overføres til fullbyrding straks kriminalomsorgen mottar fullbyrdingsordre fra påtalemyndigheten. For øvrig skal alle domfelte ha en tilsigelsesfrist på minst 3 uker, jf § 3. Det kan gjøres unntak fra tilsigelsesfristen dersom domfelte som allerede er innkalt

til soning blir pågrepet av politiet og varetektsfengsles for andre straffbare forhold, jf forskriften § 1 andre ledd. Dette må i så fall skje etter anmodning fra påtalemyndigheten. I de tilfeller domfelte ikke allerede er innkalt til fullbyrding, kan tilsigelsesfristen for varetektsfengslede fravikes dersom det er grunn til å tro at domfelte ellers vil unndra seg fullbyrding av straff, jf straffeprosessloven § 461 andre ledd.

Etter ordlyden i straffeprosessloven § 461 første ledd er det kun domfelte «på frifot» som har krav på å bli innkalt til soning og således også en tilsigelsesfrist. Hensynet bak bestemmelsen om tilsigelsesfrist antas å være at den domfelte skal ha anledning til å planlegge og legge til rette for et kortere eller lengre fravær fra jobb, hjem og andre forpliktelser. Arbeidsgruppa mener at forskriften i for stor grad innsnevrer muligheten til å overføre domfelte som er varetektsfengslet for nye straffbare forhold til fullbyrding av tidligere rettskraftig dom. I praksis vil domfelte som varetektsfengsles få forkynt innkallingsdato 3 uker frem i tid, og i mange tilfeller vil vedkommende bli værende i varetekt utover tilsigelsesfristen. Dermed vil domfelte uansett ikke ha anledning til å planlegge og legge til rette for et soningsfravær. For det tilfelle at varetektsfengslingen blir kortere enn tilsigelsesfristen taler hensynet til en effektiv gjennomføring av straffen for at domfelte overføres til soning. Dette bør være hovedregelen men med det tillegg at det kan åpnes for unntak i spesielle tilfeller.

Etter straffeprosessloven § 461 andre ledd kan domfelte avhentes av politiet etter begjæring fra kriminalomsorgen dersom det før påbegynt soning er grunn til å tro at han vil unndra seg fullbyrdingen av straff. Det er ikke videre regulert i forskriften hvordan denne bestemmelsen skal praktiseres. Arbeidsgruppa har sett eksempler fra en region i kriminalomsorgen om at denne bestemmelsen er benyttet til å fatte vedtak om direkte innsettelse til fullbyrding av dom uten tilsigelsesfrist. De domfelte i eksemplene har alle vært pågrepet av politiet – både i inn- og utland – og vurdert at de vil forsøke å unndra seg straffen. Arbeidsgruppa er av den oppfatning at forskriften bør endres til å omfatte flere omstendigheter hvor kravet til tilsigelsesfrist kan fravikes.

Tiltak:

Det bør tas inn i forskriften at kravet om tilsigelsesfrist kan fravikes dersom det foreligger tungtveiende grunner.

En slik tungtveiende grunn kan for eksempel være dersom det er grunn til å tro at domfelte vil unndra seg fullbyrding av straff, jf straffeprosessloven § 461 andre ledd. I en slik vurdering bør det legges vekt på kriminalomsorgens og politiets nåværende og tidligere kjennskap til domfelte, for eksempel om han etter nåværende regelverk ikke har svart på innkallingsbrev om soning, om han er påtruffet utenlands eller på vei dit, om han tidligere ikke har møtt til innkalt dato eller har vært vanskelig å komme i kontakt med tidligere under rettsprosessen (forkynning av stevning, dom med mer) og lignende.

En annen tungtveiende grunn kan være at domfelte uansett ikke vil være på frifot under tilsigelsesfristen på 3 uker grunnet innsettelse i varetekt, soning av annen dom osv.

Kriminalomsorgen fatter vedtak. Vedtaket kan påklages til overordnet nivå, og/eller domfelte kan kreve spørsmålet avgjort ved kjennelse av retten etter straffeprosessloven § 462.

Etterlysning av domfelte

Dersom domfelte unnlater å etterkomme pålegg om å møte til straffegjennomføring i fengsel, kan kriminalomsorgen begjære vedkommende avhentes av politiet, jf straffeprosessloven § 461 andre ledd. Domfelte vil da ha status som «etterlyst» hos politiet. Det samme gjelder de domfelte hvor kriminalomsorgen har anmodet politiet om bistand til forkynning av oppmøtedato.

Ved etterlysning skal i utgangspunktet en lang rekke tiltak fra politiet side iverksettes for å finne vedkommende som søk i offentlige registre, spaning osv. Videre hjemler straffeprosessloven adekvate virkemidler for å sikre også fullbyrdelse av ilagt straff som det er av avgjørende betydning at påtalemyndigheten benytter aktivt og planmessig der lovverket gir hjemmel for dette. Enkelte av metodene er imidlertid inngripende for de som berøres og de prosessuelle og materielle reglene som regulerer bruken av metodene er viktig rettsikkerhetsgarantier. Det er derfor et ufravikelig krav at metodene praktiseres med riktig lovanvendelse og et forsvarlig skjønn. Mange av metodene vil ut fra dette kun være aktuell hvor det er begått alvorlig kriminalitet og idømt fengselsstraff av en viss lengde.

Eksempel:

Mann, f. 1962 – ble den 26.10.10 pågrepet for oppbevaring av større mengder heroin. Den 18.10.13 ble han dømt av Borgarting lagmannsrett til fengsel i 11 år. Han ble etterlyst for soning av dommen den 07.04.14. Den 28.10.15 fikk personspaningen forespørsel fra etterforsker på saken om de kunne finne etterlyste. De fikk opplysninger om at han drev fremleie av en leilighet i Oslo og spanet på denne adressen over en viss tid. Etterlyste ble observert av Personspaningen den 05.12.15, da de tok kontakt med han fremviste han norsk førerkort og hms-kort med et annet navn og fødselsdato. Han ble tatt med til arresten for id-sjekk. Det ble ikke treff på fingeravtrykk selv om etterlyste sto registrert med fingeravtrykk i SSP. Etter en grundig ransaking ble hans virkelige ID funnet inne i foret på dunjakken hans. Han innrømmet da at han var etterlyste. Førerkortet var et imposter dokument, mens hms kortet hadde riktig bilde av etterlyste og utlevert på bakgrunn av imposter dokumentet.

Utgifter til transport fra politiarrest til fengsel

Rundskriv G-03/2015 av 20.08.15 fra Justis- og Beredskapsdepartementet gir retningslinjer om transport av tiltalte, varetektsinnsatte og domsinnsatte samt hvem i straffesakskjeden som skal dekke transportkostnadene. Her fremkommer bl.a. at transportutgifter fra politiarrest til fengsel dekkes av politiet, og det presiseres at kriminalomsorgen så langt det er mulig skal skaffe egnet fengselsplass i nærområdet til politiet.

Det er arbeidsgruppas oppfatning at hensynet til bemanning og økonomi gjør at pågrepelse av etterlyste domfelte i noen tilfeller nedprioriteres av politiet. Arbeidsgruppa mener derfor det er viktig å informere om at Kriminalomsorgens transporttjeneste (KTT) ved ledig kapasitet også kan påta seg slike kjøreoppdrag for politiet i hele landet.

Nærmere om straffeprosessuelle virkemidler

Varetektsfengsling

Etter straffeprosessloven § 184 andre ledd jf. 171 først ledd kan varetektsfengsling iverksettes ikke bare når det er grunn til å tro at en person vil unndra seg straffeforfølgning, men også når det er grunn til å frykte at den siktede etter domfellelse vil unndra seg fullbyrdelse av straffen. Det er et grunnvilkår for varetektsfengsling at det foreligger skjellig grunn til mistanke om at det er begått en eller flere handling som etter loven kan medføre høyere straff enn fengsel i 6 måneder. Når det er snakk om varetektsfengsling av domfelte vil i utgangspunktet de generelle vilkårene om skjellig grunn til mistanke og strafferammen for handlingene være forhold som er avklart. Om det foreligger unndragelsesfare må bedømmes ut fra en konkret og individuell vurdering hvor momenter som straffens lengde og domfeltes og eventuelt vedkommendes families tilknytning til Norge vil være relevante. Likeledes vil domfeltes evne og villighet til flukt være sentrale forhold å se hen til. Det vil særlig være aktuelt å vurdere unndragelsesfare hvor det er mistanke om en flukt til utlandet, men fluktfare kan også foreligge i tilfeller hvor en utlending planlegger å reise tilbake til sitt hjemland fordi domfeltes opphold i

Norge har vært planlagt avsluttet uten hensyn til straffesaken, eksempelvis fordi hans arbeidstillatelse eller ferieopphold tar slutt.

Bruk av varetektsfengsling er et alvorlig inngrep og det må alltid vurderes om det er rimelig eller forholdsmessig å gjøre bruk av tvangsmiddelet. Ved forholdsmessighetsvurderingen vil det, ved siden av den påkjenning varetektsfengslingen vil innebære for den domfelte, være aktuelt å se hen til bl.a. alvorligheten av det straffbare forholdet som ligger til grunn for dommen og hvor påkrevet fengslingen vil være for å sikre straffens fullbyrdelse.

Eksempel:

Den 20.09.2010 ble NN dømt til fengsel i 2 år og 4 måneder for å hatt seksuell omgang med et barn på under 14 år i 2009. Dommen foreldes 20.09.2020. NN ble innkalt til soning 16.12.2010 men møtte ikke. NN ble etterlyst nasjonalt 12.08.2011 for ikke å ha møtt til soning. Etterlyste ble borte etter at han ble etterlyst. Saken ble prioritert ved FAST Norway Kripos den 12.10.2017 da det var indikasjoner på at etterlyste hadde flyttet til Sverige. Innledet samarbeid med FAST Sweden noe som førte til at etterlyste pågriperet på arbeidsplass den 25.10.2017 i Sverige.

Straffeprosessloven § 172 gir en utvidet adgang til varetektsfengsling ved særlig grove forbrytelser. Det er i slike tilfeller ikke nødvendig at de spesielle fengslingsvilkårene knyttet til bevisforspillelse, unndragelse fare mv. foreligger. Det er imidlertid et krav om en skjerpet mistanke i form av tilståelse eller andre forhold som særlig styrker mistanken. Der det er avsagt dom vil dette vilkåret være å anse som oppfylt. Ved avgjørelse av om fengsling skal skje etter denne bestemmelsen skal det særlig legges vekt på om det er egnet til å støte allmenhetens rettsfølelse og skape utrygghet dersom den domfelte er på frifot. Det må foretas en helhetsvurdering hvor blant annet samfunnsmessige behov og rettshåndhevelsesshensynene bak bestemmelsen vurderes konkret.

I mange saker vil unndragelsesfaren ha fremkommet allerede under etterforskingen av saken og den siktede har blitt fengslet frem til hovedforhandling. Dersom det i slike saker blir avsagt dom på ubetinget frihetsstraff kan siktede holdes fortsatt varetektsfengslet i 4 uker etter domsavsigelsen om ikke retten treffer en annen avgjørelse jf. straffeprosessloven § 187,1. ledd. Den domfelte kan også varetektsfengsles utover dette forutsatt at unndragelsesfare fortsatt foreligger. Et viktig hensyn bak denne bestemmelsene er å sikre effektivitet i straffegjennomføringen og at det kan støte den alminnelige rettsfølelse dersom den domfelte løslates for så senere å bli satt inne igjen til soning.

Hvis siktede er på frifot når det avsies dom på ubetinget fengsel kommer ikke straffeprosessloven § 187 til anvendelse, men politiet kan også i disse tilfelle begjære pågripelse og fengsling på grunn av unndragelsesfare. En slik begjæring vil bli behandlet i et eget rettsmøte etter de vanlige regler i straffeprosessloven § 184 jf. § 171. Det kan også foretas pågripelse og besluttes varetektsfengsling på et senere tidspunkt dersom det kommer frem nye opplysninger om unndragelsesfare for eksempel ved unnlatt oppmøte til soning eller opplysninger om at domfelte er i ferd med å forlate Norge.

Fengslingssurrogater

Dersom andre og mindre inngripende virkemidler enn varetektsfengsling kan sikre fullbyrdelse av straffen følger det av forholdsmessighetsprinsippet i straffeprosessloven § 170 a at slike skal velges fremfor fengsling. I henhold til straffeprosessloven § 181 er aktuelle virkemiddel meldeplikt eller beslutning om opphold på bestemt oppholdssted. Likeledes kan innlevering av pass være et alternativ som kan tre istedenfor fengsling. Bruk av disse tiltakene forutsetter imidlertid at de rettslige vilkårene for fengsling

foreligger. Se eget punkt om forvaltningsmessige vedtak om inndragning og nektelse av pass.

Eksempel:

Den 02.11.2001 ble NN dømt til fengsel i 4 år og 5 måneder for en gruppevoldtekt i 2000. Dommen foreldes 11.06.2018. Domfelte ble etterlyst nasjonalt 22.10.2003 og etterlyst ved Interpol Red Notice 26.08.2009. Saken ble prioritert ved KRIPOS og etterlyste ble innmeldt i Interpols INFRARED operasjon i 2012 uten at det ga resultat. I 2014 ble han innmeldt i ENFAST operasjon ENFAST MOST WANTED. Dette resulterte i at han ble pågrepet i Italia den 13.06.2014. Han brukte da navnet NN fra Albania. Det viste seg å være hans rette identitet. Etter over et år i varetekt rømte han fra Italiensk varetekt. I forbindelse med dette kom det informasjon om at han enten var i Albania eller Hellas. Tett samarbeid med Albansk og Gresk politi førte til at NN ble pågrepet den 23.11.2017 i Hellas.

Ransaking/beslag

Det kan foretas ransaking av domfelte eller dennes bopel for å sikre pågripelse av domfelte eller gjenstander som kan inndras. En gjenstand som kan være aktuell å vurdere inndratt ved soningsunndragelse kan eksempelvis være pass, jf. straffeprosessloven § § 192 og 195. Hos andre kan det fortas ransaking for å sikre pågripelse av domfelte dersom det er særlig grunn til å anta at den domfelte eller ting som kan beslaglegges befinner seg der.

Båndlegging av formuesgoder jf. straffeprosessloven § 220 flg.

Straffeprosessloven § 220 flg. gir adgang til å sette formuen, herunder løpende utbetalinger som trygdeytelser og andre overføringer av formuesgoder, til en domfelt som unndrar seg straffens fullbyrdelse under forvaltning. Det er et vilkår at domfelte er idømt en straff av fengsel i mer enn 6 måneder og at domfelt ved flukt har unndratt seg straffens fullbyrdelse eller at han har tatt opphold i utlandet og etter pålegg om å innfinne seg i landet, eksempelvis til soning, unnlater å møte. Å hindre at en domfelte som har tatt opphold i utlandet gis råderett over inntekter antas å vanskeliggjøre en unndragelse og kan således være et adekvat virkemiddel, som bør benyttes aktivt, for å hindre soningsunndragelse. Beslutning om forvaltning av domfeltes formue treffes av retten etter begjæring fra påtalemyndigheten.

Inndragning eller nektelse av pass

Pass kan, som nevnt foran, inndras som et straffeprosessuelt virkemiddel, men også passloven angir på selvstendig grunnlag hjemmel for inndragning og nektelse av utstedelse av pass. Vedtak om utstedelse eller innlevering av pass er et forvaltningsvedtak og besluttes av passmyndigheten dvs. politiet eller utenriksstasjonene.

Pass skal i henhold til passloven § 5 første ledd ikke utstedes til personer som er etterlyst, er besluttet pågrepet eller varetektsfengslet. Dette er absolutte nektelsesgrunner for utstedelse av pass. Det er imidlertid en forutsetning at etterlysningen er foretatt av norske myndigheter, jf. Politidirektoratets retningslinjer for passmyndighetenes behandling av saker iht passloven. Det vil fremgå av politiets registre (ELYS) om en person er etterlyst.

Pass kan videre nektes utstedt til en person som har dom på frihetsberøvelse. Det er her snakk om en *kan* bestemmelse og det må utøves et skjønn mht om søkeren kan gis pass eller ikke. Nektelse er en et alvorlig inngrep i den rett enhver norsk borger har til å forlate landet, og loven har derfor fremhevet at passnektelse bare skal skje når tungtveiende hensyn tale for det, jf. passloven § 5 siste ledd. Avgjørelsen må i første rekke bygge på innspill fra påtalemyndigheten og deres vurdering av om det foreligger en konkret unndragelsesfare. Normalt bør passmyndigheten kunne forholde seg til påtalemyndighetens vurdering, men dersom denne fremstår urimelig ut fra andre

opplysninger som passmyndighetene er kjent med, bør disse forelegges påtalemyndigheten før det treffes endelig vedtak.

Det følger av passlovens § 7 at politiet kan kreve et allerede utstedt pass innlevert dersom vilkårene etter loven § 5 er tilstede, herunder at en person er etterlyst eller det er tungtveiende grunner tilsier at en person ikke bør ha pass. Innlevering av passet kan kreves både der nektelsesgrunnen forelå da passet ble utstedt, uten å bli oppdaget, og når nektelsesgrunnen senere er oppdaget. Vedtak om innlevering innebærer at passinnehaverne ikke lenger har rett til å bruke passet og har plikt til å innlevere det til passmyndigheten. Om passet ikke frivillig innleveres kan politiet ta beslag i det. Politiet kan også ta beslag i pass som forevises i passkontroll og som antas å kunne kreves innlevert. Et vedtak om innlevering av pass vil gjøre passet ubrukelig ved kontroll da opplysningene inndragningen vil synes i systemet.

Eksempel:

Den 03.04.2009 ble NN dømt til fengsel i 4 år for grov kroppskrenkelse/skade i 2007. Dommen foreldes 19.09.2020. Han ble innkalt til soning 07.12.2009 men møtte ikke. Han ble etterlyst nasjonalt 15.12.2009 for å ikke ha møtt til soning. Saken ble prioritert ved FAST Norway Kripos 14.09.2017 da det var indikasjoner på at etterlyste kunne oppholde seg i England. Lokalisert etterlyste i Storbritannia under annen identitet og etterlyste ble pågrepet den 10.05.18.

Rapport om å forhindre at domfelte bryter vilkårene for prøveløslatelsen

Vi er kjent med rapport datert 31.10.17 fra en arbeidsgruppe med medlemmer fra POD og KDI nedsatt på bakgrunn av oppdragsbrev av 29.05.17 fra Justis- og beredskapsdepartementet. Oppdraget gikk ut på å sikre gode rutiner for informasjonsflyt mellom kriminalomsorgen og politiet for å forhindre at domfelte bryter vilkårene for prøveløslatelsen, herunder forlater landet i strid med fastsatte vilkår for prøveløslatelsen. Arbeidsgruppen redegjorde i rapporten for regelverk knyttet til passhindringer/innlevering av pass, og identifiserte også andre situasjoner hvor dette kan være aktuelt, for eksempel personer som er domfelt og som venter i soningskø, jf rapportens punkt 10 på side 17.

Det vises i den anledning til passloven § 5 andre ledd bokstav a) om at pass kan nektes utstedt dersom søkeren ikke kan reise ut av riket fordi det følger av dom, kjennelse eller annen lovhjemlet beslutning av offentlig myndighet som pålegger frihetsberøvelse. Det skal vurderes om søkeren vil unndra seg iverksettelse av den lovhjemlede forpliktelse. Passmyndigheten kan kreve passet innlevert eller politiet kan ta beslag i passet dersom det foreligger forhold som nevnt i § 5, jf § 7 første ledd bokstav b), jf andre ledd.

Ovennevnte arbeidsgruppe konkluderte med at disse situasjonene faller inn under påtalemyndighetens ansvarsområdet og at det derfor tilligger Riksadvokaten å vurdere hvorvidt det skal gis nærmere retningslinjer.

Vi er ikke kjent med det videre arbeidet med rapporten. Vi vil imidlertid bifalle en ordning hvor det rutinemessig vurderes å nekte pass til domfelte med rettskraftig dom som venter på soning, event. kreve utstedte pass innlevert/beslaglagt for å forhindre utreise til utlandet for å unndra seg soning eller en ordning hvor man som hovedregel nekter /beslaglegger pass ved rettskraftig dom.

Tiltak:

Styrket oppfølging og prioritering

Politi og påtalemyndighet har som det fremgår foran tilgang til en rekke metoder og virkemidler som kan benyttes når en person unndrar seg eller det er grunn til å frykte at

vedkommende vil unndra seg soning. Det er viktig at metodene som forutsatt blir benyttet aktivt og målrettet. Arbeidsgruppens rundspørring til politidistriktene viser at oppfølging og prioriteringen av sakene fremstår som noe varierende. Gode rutiner, som sikrer en systematisk oppfølging av straffesakene også etter rettskraft for å sikre straffegjennomføring, fremstår som viktige for å bidra til at sakene gis nødvendig prioritet og fremdrift. God oppfølging av saken vil videre bidra til større bevissthet og forståelse for straffegjennomføringens avgjørende betydning for at straffesaksarbeidets kriminalitetsforebyggende formål skal nås. En god oppfølging av sakene synes videre å forutsette avklarte ansvarsforhold og en organisering i politiet som legger til rette for en effektiv og god oppgaveutførelse. En målrettet og aktiv innsats for å følge opp de etterlyste for soning kan være ressurskrevende og forutsette særskilt kompetanse og innsikt hos de ansvarlige. Dette må det skapes forståelse for og de enkelte politidistriktene må gjennom sin virksomhetsstyring sikre arbeidet tilstrekkelige ressurser, det være seg kompetent personell samt utstyr eller økonomiske midler til å kunne utføre en adekvat oppgaveutførelse. Dette er et ledelsesansvar på lik linje som det å etablere rutiner og en effektiv organisasjon. De valg som treffes på dette området kan påvirke slutføringen av straffesakene på en slik måte at også statsadvokatene bør vie disse forholdene oppmerksomhet i sin fagledelse.

Eksempel:

Mann, f. 1980 – ble pågrepet den 26.01.16 for overtredelse av straffeloven (1902) § 162 3.ledd. Han ble domfelt av Borgarting lagmannsrett den 08.05.17 til fengsel i 7 år og 9 måneder. Han ble etterlyst for pågripelse for straffegjennomføring den 12.01.18. Personspaningen startet å jobbe med saken den 29.01.18. Etter lengere tid med informasjonsinnhenting ble han pågrepet i Oslo den 22.08.18.

Nye straffeprosessuelle metoder?

Arbeidsgruppen har vurdert om det er behov for ytterligere straffeprosessuelle virkemidler. Straffeprosessloven hjemler som kjent bruk av ytterligere metoder enn de som er nevnt foran for å sikre oppklaring av alvorlige lovbrudd slik som eksempelvis kommunikasjonskontroll og dataavlesing. Det er klart at slike metoder vil kunne bidra til å avdekke hvor en ettersøkt for soning har opphold eller gi andre relevante opplysninger for å kunne avhente eller pågripe vedkommende. Metodene kan slik være et adekvat virkemiddel for også å sikre soningsfullbyrdelse. Virkemidlene er imidlertid inngripende og er av den grunn knyttet til oppklaring av enkelte alvorlige, og i loven, spesifiserte lovbrudd. Dette er lovbrudd av slik alvorlighet at det ikke bare er i samfunnets interesse å straffeforfølge og oppklare sakene, men også sørge for en effektiv iverksettelse av den straff som lovbrysterne ilegges. Det ligger utenfor arbeidsgruppen mandat å foreslå eventuell lovendringer, men den økning i antall etterlyste som har begått alvorlig kriminalitet, og som følge av dette er ilagt lange fengselsstraffer, tilsier etter gruppens mening at tilgang til ytterligere metoder for å sikre soningsfullbyrdelse er et spørsmål som bør utredes nærmere.

Prioritering i politiet

Arbeidsgruppen har sett at arbeidet med etterlysninger gjennomgående er lavt prioritert i politidistriktene. I Oslo politidistrikt er det et eget Personspaningsavsnitt som sammen med fullbyrdelsesavsnittet prioriterer og arbeider med etterlyste, de jobber tett med FAST (Fugitive Active Search Team) på Kripas. Totalt sett er det arbeidsgruppens oppfatning at ressurssettingen av dette arbeidet er for lavt. Videre finnes det lite rutiner som sikrer kontinuerlig oppfølging av etterlyste. Som tidligere nevnt er fullbyrdelse av straffen sentralt for å opprettholde straffens virkninger og tilliten til rettsstaten. Det anbefales derfor at det innføres årlig rapportering på utviklingen av antallet etterlyste i virksomhetsstyringen i politiet.

ENFAST

ENFAST (European Network of Fugitive Active Search Team) er et internasjonalt politi nettverk. Nettverket består av politienheter som jobber med å spore opp og pågripe etterlyste personer. Det er et europeisk samarbeid som ble opprettet da Belgia hadde formannskapet i EU. Norge er med i nettverket som et tredjelands medlem. Da nettverket ble opprettet ble landene oppfordret til å opprette nasjonale FAST team (Fugitive Active Search Team). FAST teamene skulle spesialisere seg på å forbedre samarbeidet med å spore opp etterlyste, samt jobbe med å lokalisere, arrestere og tilbakeføre etterlyste forbrytere. De landene som ikke hadde eller opprettet slike grupper ble oppfordret til å opprette Single Point Of Contact (SPOC) for denne type saker. FAST enhetene er enheter som er i tillegg til Interpol- og SIRENE kontorene i hvert enkelt land. FAST enhetene samarbeider direkte i aktuelle saker. Det formelle i etterlysningssakene går som normalt i Interpol og i Schengen samarbeidet. I dag er det til sammen 30 land med i ENFAST nettverket. De fleste har operasjonelle team, men noen land har kun et SPOC. I 2016 resulterte samarbeidet til 251 pågripelser, mens det i 2017 ble 317 etterlyste. I tillegg til dette har FAST-enhetene også mange nasjonale pågripelser som ikke tas med i ENFAST statistikken.

Personspaningen Oslo politidistrikt og FAST Norway KRIPOS

FAST Norway ble etablert i 2014. Gruppen koordinerer og prioriterer etterlysninger på nasjonalt nivå. Tjenestepersonene jobber per d.d. ikke operativt med saker. De jobber både med norske internasjonale etterlysninger for pågripelse og utlevering av personer det er grunn til å tro at oppholder seg i utlandet – både for straffeforfølgning og for straffullbyrding og med utenlandske etterlysninger for pågripelse og utlevering av personer det er grunn til å tro at oppholder seg i Norge – straffeforfølgning og for straffullbyrding. Saker som blir prioritert er drap, alvorlig vold, alvorlig seksuallovbrudd, organisert kriminalitet – jf. Riksadvokatens prioriteringer, samt Politidirektoratets disponeringsskriv for politi- og lensmannsetaten 2018. Gruppen har i 2017 bidratt til at 15 etterlyste ble pågrepet og pr. 31.12.18 bidratt til at 27 personer har blitt pågrepet.

FAST Norway samarbeider tett med Personspaningen Oslo politidistrikt. Enheten opererer hovedsakelig innenfor Oslo politidistrikt, men tar også saker hvor etterlyste oppholder seg utenfor eget distrikt. Enheten jobber kun med etterlyste personer og de fremstår for arbeidsgruppen som svært effektive. De utfører alle deler av arbeidet med å få en etterlyst pågrepet. De gjennomfører registerspaning, spaning, innhenting av informasjon og planlegging og gjennomføring av pågripelse av de etterlyste. I 2017 pågrep/innbrakte enheten til sammen 376 personer. Enheten er foretrukket brukt av FAST Norway da den ansees som den mest profesjonelle innen fagområdet i Norge.

FAST Sweden

FAST Sweden ble etablert i 2011. Gruppen koordinerer og prioriterer etterlysninger på nasjonalt nivå. Tjenestepersonene er operative og er ute i felten, gjør undersøkelser og pågripelser. De jobber både med svenske internasjonale etterlysninger for pågripelse og utlevering av personer det er grunn til å tro at oppholder seg i utlandet – både for straffeforfølgning og for straffullbyrding og med utenlandske etterlysninger for pågripelse og utlevering av personer det er grunn til å tro at oppholder seg i Sverige – straffeforfølgning og for straffullbyrding. Saker som blir prioritert er drap, alvorlig vold, alvorlig seksuallovbrudd, organisert kriminalitet. Gruppen har i 2017 bidratt til at 85 etterlyste ble pågrepet og pr. 10.10.18 bidratt til at 44 personer har blitt pågrepet.

FAST i andre europeiske land

Vi har i tillegg undersøkt beste praksis i følgende land: Tyskland, Nederland, Belgia, Finland, England, Danmark, Tsjekkia og Sveits. Vi fant at 6 av 8 land har nasjonale operative og koordinerende team som kun arbeider for å lokalisere og pågripe etterlyste personer. I de 2 siste landene har teamet kun en koordinerende rolle. Vår erfaring fra arbeid med etterlyste er tydelig. Det er de landene som har særskilte operative team som har lettest for å få lokalisert og pågrepet de etterlyste personene.

På bakgrunn av beste praksis i utlandet mener vi det bør etableres en nasjonal operativ enhet for lokalisering og pågripelse av etterlyste også i Norge.

Utgangspunktet vårt er at en eventuell nasjonalgruppe for etterlyste, fortrinnsvis bør prioritere å arbeide med saker som faller inne under riksadvokatens sentrale prioriteringer. Med prioriterte saker vises det til statistikken brukt i analysen s. 6 og 8 samt kap 3.0. I den statistikken finnes ikke statistikkgruppen for grov økonomisk kriminalitet. Det skyldes at det er varierende bruk av de forskjellige statistikkgruppene innenfor vinning og annen økonomisk kriminalitet. Siden grov økonomisk kriminalitet er prioritert av riksadvokaten gir altså vårt tallmateriale et noe lavere antall saker enn det reelle antallet.

Innenfor sakene under gruppen soning av dom har vi derfor to muligheter. Enten kan vi ta utgangspunkt i hvor lang dom som skal sones eller de prioriterte statistikkgruppene vi har tall for. Antallet personer i vårt grunnlag som skal sone 1 år eller mer er 164. Antallet personer med dom innenfor de prioriterte områdene vi har tatt ut er 227. Det vil si at en del personer innenfor de prioriterte områdene har dom under 1 år. Hovedsakelig innenfor kategorien grov vold.

For gruppen som er etterlyst i sak har vi innenfor de prioriterte statistikkgruppene vi har tatt ut 355 personer som skal pågripes og 158 personer som skal "underrettes", hovedsakelig for innkalling til avhør.

I tillegg har vi 917 personer som er etterlyst for enten forkynnelse av tiltalebeslutning, ikke møtt til retten eller forkynnelse av dom. Hvor mange av de som er etterlyste for prioriterte forhold har vi ikke oversikt over. Innenfor de andre gruppene vi har omtalt så ligger antallet prioriterte saker på mellom 17-18 % av totalen. Hvis vi tar utgangspunkt i samme prosentvis fordeling vil det si at antallet prioriterte saker her er mellom 155-165 stk.

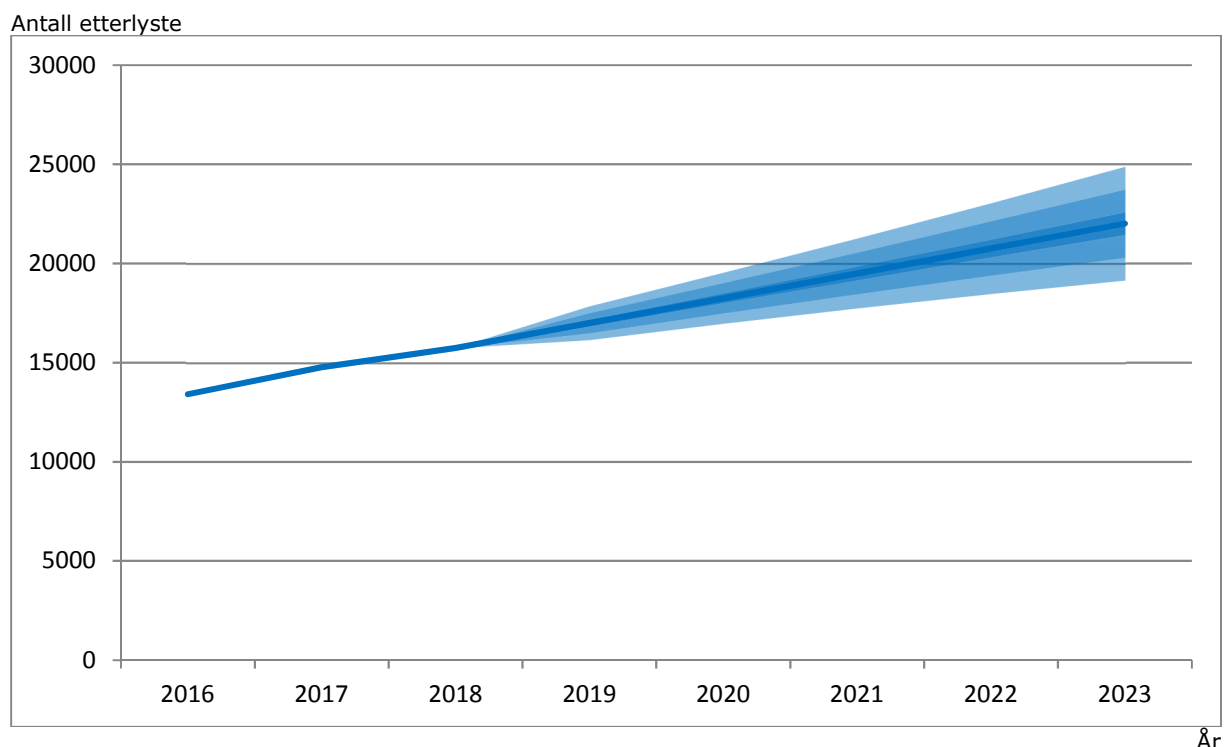
Dette tilsvarer et totalt antall prioriterte saker på 737. Samtidig må vi legge til grunn at dette antallet ut fra de tendenser som kriminalitetsutviklingen viser kan øke noe fremover. I tillegg er det flere saker hvert år med personer som er etterlyst internasjonalt for grov kriminalitet som befinner seg i Norge.

For å si noe om kapasitet per person som jobber med denne type saker har vi sett på antallet prioriterte saker som FAST Sverige og Personsøking ved OPD håndterer hvert år. Det gir et snitt på 10 saker per år per tjenesteperson.

Det knytter seg stor usikkerhet til fremtidig økning av antallet etterlyste innenfor prioriterte saksfelt. Vi kan antyde noe om denne økningen utfra det vi vet om historisk økning i alle saker, samt andelen prioriterte saker. Den gjennomsnittlige årlige netto økningen er som nevnt på 796 saker. De siste 5 årene har den gjennomsnittlige årlige netto økningen vært 1254 saker. Hvis vi legger til grunn at antallet prioriterte saker ligger på 18 % (enkelte prioriterte saksområder øker til dels kraftig, samtidig som totalt antall anmeldelser faller, dette kan antyde at de prioriterte sakene vil utgjøre en økende andel av straffesakene og dertil også etterlysninger), kan dette antyde en fremtidig årlig økning på ca. 225 prioriterte saker.

Med bakgrunn i ovenstående funn må det mest sannsynlig settes en nasjonal gruppe på minimum 30 tjenestepersoner for å håndtere forventet saksmengde. Det må dog hensyntas de begrensninger som ligger i å forsøket på å forutsi fremtidig utvikling på bakgrunn av historiske data. Det nevnes kort at i løpet av de fire månedene som har gått fra dataene på antall etterlyste nasjonalt ble tatt ut, har antallet steget med netto 387 nye etterlysninger. Per 26.10.18 er det 16 126 etterlysninger.

Vi kan antyde en fremtidig utvikling basert på de siste 5 årenes utvikling (med økende grad av usikkerhet):

Basert på dette er det rimelig å anta at dersom vi ikke iverksetter tiltak så vil antallet etterlyste totalt ligge på over 20 000 en gang mellom 2020 og 2023.

Botlagte fra utlandet

Analysen viser at en meget stor andel av de botlagte som enten er etterlyst for innkalling til soning av subsidiær straff eller for pågrepelse til soningen er utenlandske statsborgere. Videre er disse ofte botlagt for forhold som smugling og veitrafikk. Det vil si forhold som begås på gjennomreise. SI opplyser at de ikke har noen spesiell aktivitet knyttet til å få bøtene innbetalt fra botlagte fra utlandet for de nordiske landene. Det antas å innebære at i de tilfelle domfelte ikke betaler boten i liten grad blir iverksatt tiltak for å sikre at staffen for denne blir fullbyrdet.

Vi har innhentet erfaringer med praksis fra Oslo politidistrikt hvor påtalemyndigheten, dersom utlendingen har kontanter, gir et forelegg i størrelse tilpasset dette beløpet (vedkommende vil dog få beholde noe). Betaling av bøter med penger som er tatt i beslag kan kun gjøres hvis den det gjelder samtykker. Dette fordi beslag i ting eller penger kun skal gjøres for å sikre bevis, eller hvis de kan inndras eller tilbakeleveres til en fornærmet. Altså ikke for å tvangsinn drive bøter. Videre opphører beslaget ved rettskraftig avgjørelse, og det er jo ved vedtagelsen av forelegget.

Ofta vil det tilgjengelige beløpet være lavere enn standardsatsen for vedkommende overtredelse, og denne prisreduksjonen forsvarer ut fra stprl § 53 hvor det fremgår at det kan tas hensyn til vedkommendes økonomi.

De opplyser videre at de forsøker å unngå å utstede bøter til utlendingene i mindre saker men løser det heller med utvisning/bortvisning.

Arbeidsgruppen har ikke mandat til å gjøre endringer i straffelovgivningen overfor denne gruppen, men vi må likevel påpeke at dagens praksis med utferdigelse av forelegg med

svarfrist for vedtakelse mv. for mindre forhold i mange tilfelle kan oppfattes som lite formålstjenlig. Det bør snarest iverksettes et utredningsarbeid som tar for seg hvordan man kan oppnå en mer treffsikker metode overfor utenlandske på gjennomreise som begår mindre alvorlige lovbrudd ev. hvordan man kan sikret en tettere internasjonalt samarbeid for å sikre en mer effektiv håndtering av sakene.

8 DIGITALE BEHOV

Under følger en samlet oversikt over ulike digitale behov som delvis er omtalt i rapporten andre steder og delvis er nye opplysninger og forslag til tiltak.

Felles arbeidsjournal

Arbeidsgruppa har ved gjennomgang og sammenligning av data i systemene til politiet og kriminalomsorgen funnet flere konkrete eksempler på at domfelte opererer med flere forskjellige identiteter. Han kan være etterforsket i et navn, domfelt i et annet og gjennomfører straff i et tredje. Dette illustrerer behovet for å ha ett sted hvor opplysninger om identitet og kontaktinformasjon hentes fra. Det foreligger ingen løsning i politiets, domstolene og kriminalomsorgens datasystemer som sørger for at endringer i kontaktinformasjon flyter mellom virksomhetene. Det innebærer i praksis at politiet kan ha oppdatert adresse på domfelte i sine systemer som kriminalomsorgen ikke kjenner til når de sender innkalling.

Det bør derfor gis mulighet for digital fortløpende informasjonsdeling mellom politi, kriminalomsorg og domstol om kontaktinformasjon. Aller helst bør det legges til rette for felles arbeidsjournal mellom politi og kriminalomsorg i tiden fra rettskraftig dom foreligger til domfelte har møtt til soning.

Folkeregister

Arbeidsgruppa ønsker at det utredes om det er mulig å få et system som i Sverige hvor folkeregistret er eier av opplysninger om innbyggernes adresser.

Statistikk

Det er store svakheter i statistikk og datagrunnlaget for de etterlyste i begge virksomheter sine systemer. Analysen som er laget til denne rapporten er gjort manuelt. Det bør legges til rette for både i ELYS og i KOMPIS/nytt etat system i kriminalomsorgen for uttrekk av data som antall, status, kjønn, statsborgerskap, foreldelse, domstype mv.

Altinn

Som nevnt tidligere ønsker arbeidsgruppa at det innføres et system for bruk av Altinn for innkalling av domfelte.

Automatiserte/digitaliserte etterlysninger

Det er funnet eksempler på at kriminalomsorgen ikke har trukket tilbake etterlysninger hos politiet til tross for at dommen er ferdig sonet. Det er også en rekke eksempler på at politiet har vært i kontakt med etterlyste domfelte i andre straffesaker - også innsettelse i politiarrest - uten at man har forkynt innkalling til soning. Dette kan tyde på at det bør være bedre kobling mellom ELYS og andre systemer i politiet eller bedre rutiner for sjekk av systemer. Arbeidsgruppen foreslår at etterlysninger i fremtiden automatiseres/digitaliseres fra kriminalomsorgen til politiet slik at risikoene som nevnt over minskes.

Egen kode i Kompis booking ved bistand til forkyning av soningsdato

Dersom domfelte ikke møter til soning til fastsatt tid, og ikke har returnert svarslipp i innkallingsbrev eller vært i kontakt med kriminalomsorgen på annet vis, skal det sendes anmodning om bistand til forkyning av innkallingen til politiet. Saken blir nå stående

med status «under behandling» i Kompis booking. Politiet skal da, dersom de påtreffer domfelte, forkynne ny innkallingsdato som er 3 uker fram i tid (fra forkynningstidspunktet). Status i Kompis booking vil da endres til «innkalt». Det bør gjøres endringer i Kompis booking slik at saker hvor politiet er anmodet om bistand til forkynning av innkalling gis en egen kode som gjør det mulig å ta ut statistikk.

Rutiner for å avdekke foreldelse

Det bør i tillegg innføres rutiner for en jevnlig gjennomgang av sakene med hensyn til event. foreldelse i begge virksomheter.

Foreldelsesfristen bør fremkomme av Kompis booking og i ELYS og det bør komme automatiske varsler når fristen nærmer seg.

Digitalisering av informasjon om bøter

Arbeidsgruppen har diskutert måten vi håndterer bøter på og ser store forbedringspotensialer ved digitalisering. Arbeidsgruppen ser at kriminalomsorgen kunne mottatt informasjon om bot, forelegg og foreldelsesfrister digitalt. Det samme gjelder ved avsoning eller innbetaling hvor slik informasjon burde kunne kommuniseres digitalt til SI.

Justishub

Til slutt antar arbeidsgruppen at Justishub (ESAS) i fremtiden vil være kommunikasjonskanalen vi skal bruke mot våre aktører. Arbeidsgruppen ser at NAV, konfliktråd, barnevern m.fl. kan være naturlig og dele informasjon med gjennom Justishub.

9 FORSLAG TIL TILTAK

Nærmere beskrivelse av bakgrunnen for tiltakene fremkommer tidligere i rapporten.

1.

Endring av straffeprosessloven § 461 slik at kravet om «meddelelse» fjernes og at det er tilstrekkelig at soningsinnkallingen er «levert». Som en følge av dette må straffebudet i straffegjennomføringsloven § 40 syvende om unnlatt oppmøte til straffegjennomføring fjernes.

2.

Endring av forskrift om innkalling og utsettelse ved fullbyrding av straff med en passus om at tilsigelsesfristen kan fravikes dersom det foreligger tungtveiende grunner.

3.

For å forhindre unndragelse av straff bør man i større grad benytte seg av eksisterende lovverk når det gjelder inndragelse/nektelse av pass.

4.

Styrket oppfølging og økte ressurser og prioriteringer fra politiets side for å følge opp etterlyste for straffegjennomføring. Innføring av årlig rapportering på status antall etterlyste i politiet.

5.

Utrede behovet for tilgang til ytterligere straffeprosessuelle metoder for å sikre soningsfullbyrdelse.

6.

Innføring av og opplæring i nye rutiner for arbeidet med innkalling og etterlysning i begge virksomheter. Opplæring av påtalejurister i ulike straffeprosessuelle virkemidler for å forhindre at domfelte forsvinner i tiden mellom varetekt og rettskraftig dom og etter dom er avsagt samt generelle rutiner for arbeid med etterlyst.

7.

Prioritering av endringer i digitale verktøy samt innføring av Altinn.

10 RISIKOVURDERING AV TILTAKENE

Arbeidsgruppen har gjennomført en risikovurdering av de foreslåtte tiltakene opp mot muligheten for å lykkes med å redusere antall domfelte/botlagte som ikke gjennomfører straffen eller betaler boten og derved havner som etterlyst.

Det vises til vedlegg for nærmere informasjon om risikofaktorene.

Arbeidsgruppen har laget forslag til tiltak og rutiner fortløpende i rapporten som skal møte disse utfordringene.

Arbeidsgruppen vil presisere at de risikofaktorene som skåret høyest dreier som prioritering av ressurser i politiet og nødvendig opplæring og oppfølging av de foreslåtte rutinene i begge etater. Det viktigste tiltaket er således tilstrekkelig lederoppmerksomhet fremover i tid i de to virksomhetene. En av risikofaktorene som skåret høyest var også manglende reell straff overfor utenlandske domfelte på gjennomreise hvor vi har få tiltak i rapporten som kan bedre situasjonen.

11 ADMINISTRATIVE OG ELLER ØKONOMISKE KONSEKVENSER

De vesentligste administrative og økonomiske konsekvensene er:

- avsetning av tid til å gjennomføre opplæring og implementering av nye rutiner i de to virksomhetene
- gjennomføring av endringer i ESAS og andre digitale prosjekter i de to etatene
- samarbeid på tvers av aktørene i straffesakskjeden med folkeregisteret om felles tilnærming til personopplysninger som identitet og bostedsadresse
- innføring av Altinn løsning og andre endringer i digitale verktøy som beskrevet i rapporten
- prioritering av ressurser lokalt i politidistriktene til arbeidet med etterlyste
- opprettelse av nasjonal FAST team i politiet

Arbeidsgruppen har ikke hatt kapasitet til å beregne detaljerte kostnader knyttet til ovenstående. Imidlertid antas prioritering av opplæring og implementering og avsetning av ressurser til arbeidet i politidistriktene samt endringer i pågående digitale prosjekter å kunne tas innenfor eksisterende rammer.

Når det gjelder endringer i forskrift til at domfelte kun får et brev/innkalling slik som beskrevet under, vil dette gi betydelig innsparing i ressursbruk i begge virksomheter.

12 VEDLEGG

12.1 Analyse – etterlyste redegjørelse for metode

1.0 Metode

1.1 *Utgangspunkt for dataene*

Utgangspunktet for denne analysen er tall hentet fra PAL for Elys. Uttrekk for etterlyste for soning/innkalling av dom eller bot er gjort den 03.07.18. For etterlyste som er etterlyste som mistenkt/siktet eller avhør i sak er uttrekket gjort den 10.10.18. Uttrekk for foreldede saker er også gjort den 10.10.18. Alle uttrekkene er lagret som Excel filer og bearbeidet i dette formatet. Noe av de historiske dataene fra PAL for Elys er utlevert fra Kripos.

Det er i tillegg innhentet statistikk fra POD og KDI. Det blir henvist til dette materialet der det blir brukt.

1.2 *Begrepsbruk*

Alle etterlysninger i Elys er registrert med både Tiltak og Etterlysningsgrunn. Tiltak innbefatter blant annet pågrepelse eller underretning. Etterlysningsgrunn innbefatter blant annet straffegjennomføring dom, straffegjennomføring bøter, forkynnelse, rømt eller unnveket fra straffegjennomføring osv.

Etterlysningsstatus angir om etterlysningen er aktiv "etterlyst" eller avlyst.

Det er også to fritekstfelt, merknad og tiltaksbeskrivelse. Disse feltene er ikke pålagte felt å fylle ut ved registrering av etterlysning.

1.3 *Gjennomføring av søk*

For gruppen pågrepelse straffegjennomføring dom er det søkt etter alle aktive saker med tiltak "pågrepelse" og etterlysningsgrunn "straffegjennomføring dom".

For gruppen pågrepelse straffegjennomføring bot er det søkt etter alle aktive saker med tiltak "pågrepelse" og etterlysningsgrunn "straffegjennomføring av bot".

For gruppene innkalling til straffegjennomføring dom og innkalling til straffegjennomføring bot, er det søkt etter alle aktive saker med tiltak "underretning" og etterlysningsgrunn "forkynnelse", "straffegjennomføring dom" og "straffegjennomføring bot". Søket er deretter begrenset til de sakene hvor ordet "soning" er nevnt i merknad eller tiltaksbeskrivelse feltet.

For gruppen etterlyst i straffesak er det søkt etter alle aktive saker med tiltaksbeskrivelse "underretning" eller "pågrepelse", og etterlysningsgrunn "mistenkt/siktet" eller "avhør i sak".

For gruppen foreldet er det søkt etter alle avlyste saker med avlysningsgrunn "foreldet".

1.4 *Bearbeiding av dataene*

Som nevnt i kapittel 1.1 er dataene trukket ut i separate Excel filer. Hver datalinje er deretter gjennomgått og i en stor del av sakene er det gjort støttesøk i Elys og/eller SSP for å finne og kvalitetssikre nødvendig informasjon.

Funnene ble systematisert i en separat Excel fil og denne filen er brukt som grunnlag for fremstillingen her og i PPT presentasjonen av dataene.

1.5 Drøfting av metode

Det er dukket opp flere problemstillinger underveis i prosessen. Disse problemene fører til noe usikkerhet rundt validiteten til dataene. Vi mener dog at dataene likevel gir et godt bilde av situasjonen. Utfra metoden som er brukt vil det også være høy relabilitet på dataene, med dette mener vi at det er mulig å gjenskape de samme søkene vi har brukt. Forskjellen vil bestå i at Elys er et svært "levende" system. Det vil til en hver tid legges til nye saker, mens andre vil være avlyst siden sist uttrekk. Det er per skrivende stund ikke mulig i PAL for Elys å søke etter saker som har vært aktive innenfor et gitt tidsrom.

Vi vil kort gå igjennom de problemstillingene som har oppstått underveis.

1. Mangel på informasjon om saken. I flere aktive etterlysninger, hovedsakelig eldre saker, er registreringen svært mangelfull. Det vises her til enkelte etterlysninger hvor eneste informasjonen er henvisning til hvilken utgave av polititidende etterlysningen er omtalt i. I andre saker har det ikke vært manglende registrering av saksnummer/kontaktpersoner/lengde på straff/størrelse på bot osv. Dette har ført til at vi i enkelte saker ikke kan si noe om lengde på straff og/eller type lovbrudd. Dette medfører antagelig noe underrapportering av lengde på straff/størrelse på bøter samt statistikkgruppene.
2. Sakene for innkalling til soning av dom/bot blir hovedsakelig registrert med tiltak "underretning" og etterlysningsgrunn "forkynning". Dette gjelder også for de aller fleste saker hvor noe skal forkynnes. Dette medfører at vi måtte begrense søket til de sakene hvor ordet "soning" er nevnt i merknad eller tiltaksbeskrivelse feltet. Vi vil derfor gå glipp av eventuelle etterlysninger på innkalling til soning av dom/bot hvor ordet "soning" ikke er nevnt. Hvor mange saker dette gjelder har vi ikke grunnlag for å si noe konkret om. Vi antar dog at det eventuelt gjelder et fåtall saker. Dette tilsier at det kan være noe underrapportering på disse sakene, men dette er beheftet med stor usikkerhet.
3. Når det gjelder foreldede saker, så har vi ikke funnet noen saker registret som foreldet før 21.11.08. Dette kan tyde på at saker ble avlyst med en annen avlysningsgrunn enn foreldet før denne datoen. I hvor stor grad det har blitt brukt andre avlysningsgrunner enn "foreldet" også etter denne datoen kan vi ikke si noe om. Den mest aktuelle avlysningsgrunnen disse sakene kan ha blitt registrert på er "ikke lenger aktuell (annet)", under denne avlysningsgrunnen er det registrert over 41 000 saker. Vi har derfor ikke undersøkt denne nærmere.
4. Vi har også avdekket noen saker som står som aktive, men sannsynligvis skulle vært foreldet. Dette gjelder hovedsakelig bøter, men også noen for dom. Aktive saker som har blitt vurdert til å være klart foreldet har ikke blitt tatt med i noen av gruppene vi gjennomgår i dette dokumentet.
5. Vi har også sett at for personer som har flere ubetingede dommer, så vil kriminalomsorgen i endel tilfeller kun etterlyse personen for soning i en av sakene. Det vil si at det reelle tallet på lengde på usonet straff er høyere enn det vi har funnet.

Oppsummert innebærer dette at i den grad noen av tallene ikke stemmer vil de gjennomgående være større enn det som analysen oppgir.

12.2 Rutiner innkalling/etterlysning i kriminalomsorgen

Arbeidsgruppa har avgrenset rutinebeskrivelsene til kun å gjelde ubetinget fengselsstraff og subsidiær fengselsstraff etter bøter da domfelte som idømmes straffegjennomføring i samfunnet (samfunnsstraff, betinget dom med vilkår mv.) i all hovedsak møter til straffegjennomføring som forutsatt.

Mottak av rettskraftig dom

-Når rettskraftig dom foreligger, oversendes denne fra politiet til kriminalomsorgen ved Dokumentsenderet. Dommen oversendes i papirform, og scannes inn i kriminalomsorgens arkivsystem Doculive (DL). Frist på 60 dager for å starte straffegjennomføringen starter å løpe når saken opprettes av Dokumentsenderet (ved overskridelse av 60 dager havner saken i soningskø).

Fordeling til regionalt nivå

Når dom er scannet i DL, blir saken fordelt elektronisk til riktig region med bakgrunn i postadresse (folkeregistrert adresse). Sak havner i fordelingsboks (i DL) i regionen, og fordeles til riktig saksbehandler.

Behandling av rettskraftig dom på regionalt nivå

Når dom ankommer regionalt nivå i DL, blir det opprettet og registrert en ny sak i kriminalomsorgens etatssystem Kompis Booking. Dersom dommen er på mindre enn 120 dager, blir det sendt ut et informasjonsbrev om straffegjennomføring med elektronisk kontroll (EK) med søknadsskjema til domfelte. Domfelte under 18 år skal ha mulighet til å søke EK uansett domslengde. Domfelte får da en frist på 2 uker på å søke EK. Frist på 60 dager blir satt på vent i påvente av mulig EK-søknad, og sak satt Under Behandling i Booking.

Mottatt EK-søknad

Dersom domfelte søker om EK, blir søknad og kopi av dom satt til riktig friomsorgskontor (ut i fra postadresse) i DL, og fordelt til samme friomsorgskontor i Booking. Saken blir stående under behandling i Booking til et vedtak (innvilgelse eller avslag) foreligger.

Fordeling av dom til innkalling

Dersom domfelte ikke søker EK, har fått avslag på EK, eller har en dom som er lengre enn 120 dager, skal saken fordeles til lokalt nivå (fengsel) for innkalling til straffegjennomføring. Klage på avslag gir normalt ikke oppsettende virkning. Saken blir nå satt til opprettet i Booking, og frist på 60 dager er igjen aktiv. Det blir foretatt en kartlegging på bakgrunn av foreliggende opplysninger om domfelte; opplysninger som fremkommer i dommen, tidligere straffe –og soningshistorikk, tilleggsopplysninger om helse/annet, kriminalitetsart, domslengde m.m. Saken blir så oversendt til egnet fengsel for innkalling i Booking og DL.

Innkalling til fengsel

Fengslet skal så snart som mulig etter å ha mottatt dom i DL og Booking sende innkallingsbrev til domfelte med dato og klokkeslett for oppmøte i fengsel. Dato skal ikke være mer enn 60 dager fram i tid fra saken er mottatt av kriminalomsorgen (dokumentsenteret), med fradrag for eventuell tid under behandling (EK), for ikke å havne i soningskø. Domfelte har også krav på minimum 3 ukers frist før oppmøtedato. Innkallingsbrev sendes adresse oppgitt i oversendingspapirer fra politiet/folkeregistrert adresse. Domfelte bør også bli forsøkt nådd på telefon og/eller mail. Domfelte skal bekrefte mottatt innkalling ved å returnere svarslipp i innkallingen, eller bekrefte pr telefon eller mail. Saken har nå status som Innkalt i Booking.

Oppmøte til straffegjennomføring

Dersom domfelte møter i fengselet til oppsatt tid, uavhengig av om bekreftelse på soningsinnkalling er mottatt eller ikke, starter straffegjennomføringen. Status endres til Ankommet i Booking, og saken løper videre i Kompis Basis.

Anmodning om bistand til forkynning

Dersom domfelte ikke møter til soning til fastsatt tid, og ikke har returnert svarslipp i innkallingsbrev eller vært i kontakt med kriminalomsorgen på annet vis, skal det sendes anmodning om bistand til forkynning av innkallingen til politiet. Saken blir nå stående som Under Behandling i Booking. Politiet skal da, dersom de påtreffer domfelte, forkynne ny innkallingsdato som er 3 uker fram i tid (fra forkynningstidspunktet). Status i Booking vil da endres til Innkalt.

NB! Det bør gjøres endringer i Booking slik at saker hvor politiet er anmodet om bistand til forkynning av innkalling gis en egen kode som gjør det mulig å ta ut statistikk.

Etterlysning

Dersom svarslipp på innkallingsbrev er returnert (eller innkallingsdato meddelt på annet vis), og domfelte likevel ikke møter til soning, skal han etterlyses hos politiet (politidistriktet som eier saken). Saken settes til Etterlyst i Booking.

Domfelte pågrepet

Dersom en etterlyst domfelt blir pågrepet av politiet, skal kriminalomsorgen regionalt nivå kontaktes for avklaring av fengselsplass. Det gjøres da en ny vurdering av plassering, ut i fra ledig plasskapasitet, samt domfeltes tilstand (helse/adferd/rus/spesielle behov) på pågripelsestidspunktet. Dersom plassering medfører en annen plassering enn opprinnelig fengsel (der domfelte var innkalt), overføres saken dit i Booking og DL. Fengselet leser da saken inn i Kompis basis, og straffegjennomføring starter. Saken vil nå ha status som Iverksatt i Kompis Booking.

Bøter

I prinsippet håndteres bøter på samme måte som dommer. Statuser i Booking følger de på dom, og rutiner er de samme. Bøtesonere har underveis i prosessen til enhver tid anledning til å betale bøkene sine, noe som medfører at subsidiær bøkestraff bortfaller. I tilfelle innbetaling blir sak stående som Avsluttet i Booking.

Når bøkjetjeneste erstatter soning av subsidiær straff i fengsel vil sakene overføres friomsorgen som skal håndtere både innkalling, avslutning ved eventuell betaling og gjennomføring.

Oppfølging fra lokalt nivå/fengslene

Det er ønskelig at fengslene har et aktivt eierforhold til sakene, og følger opp med det mål for øyet å få domfelte/bøtlagte inn til soning. Man bør aktivt forsøke å nå domfelte pr mail eller telefon for å meddele innkallingsdato, i tillegg til å sende innkallingsbrev pr post. Man bør aktivt søke ny informasjon (ny adresse/kontaktinformasjon) i tilgjengelige systemer som Folkeregisteret med tanke på å kunne nå domfelte. Dette arbeidet bør fortsette jevnlig selv om domfelte har status som Etterlyst eller Under Behandling (sendt anmodning om bistand til forkynning). Fengslene bør også følge opp politiets arbeid rundt dette for å få oppdateringer om utviklingen i saken.

Det bør i tillegg innføres rutiner for en jevnlig gjennomgang av sakene med hensyn til event. foreldelse.

RETUR AV KVITTERINGSSLIPP/AVVIK ETTERLYSTE POLITI OG KRIMINALOMSORG

Det har blitt innhentet tall fra de ulike regionene i kriminalomsorgen i forhold til i hvor stor grad vi lykkes å komme i kontakt med domfelte for å formidle innkalling. Tallene synes å være som følger:

Regioner	Retur svarslipp	Kontakt tlf/mail	Bistand av politi
Øst	25 %	20 %	50 %
Sør	35 %	40 %	25 %
SørVest	25 %	35 %	40 %
Vest	40 %	40 %	20 %
Nord	30 %	30 %	35 %
Totalt	31%	33%	34%

Tallene avviker fra fengsel til fengsel, ut ifra hvilken målgruppe de ulike fengslene har, og i noen grad fra region til region. For eksempel opplyser Ringerike fengsel at ca. 60% returnerer svarslipp for innkalling, mens Indre Østfold fengsel Trøgstad avdeling opplyser at bare ca. 15% sender svarslippen i retur. Totalt på landsbasis er likevel bildet ganske klart, og konklusjonen må være at dette er en ordning som i altfor liten grad fører til at vi kommer i kontakt med domfelte, og at vi kan dokumentere at de har mottatt innkallingen.

Det er et avvik i tallet når det gjelder antallet etterlyste (både etterlyst for soning av dom/bot, og etterlyst for underretning) som politi og kriminalomsorg opererer med.

Pr 01.06.18 er tallet for kriminalomsorgen ca.900 saker, mens politiet opererer med ca.1100 saker.

Grunnen til dette avviket er noe uklart, og det kan være flere årsaker til dette. Kriminalomsorgen har gode systemer og gode rutiner på å føre dette, men man kan likevel ikke se bort ifra at noe av avviket skyldes feilføring i våre systemer (Kompis Booking). Vi kan slå fast at opplæringen spesielt i Kompis Booking ikke har vært systematisk og god nok, og at det derfor kan være ulik praksis eller rutiner på å føre etterlysninger.

Ulik ID på personer kan også gjøre at politiet sitter med høyere tall.

Tilbakemelding (eller manglende sådan) til politiet når innsatte møter kan være en årsak.

Manglende oppdatering både i kriminalomsorgens og politiets systemer kan være en annen årsak til avviket.

Det synes også å ville være en fordel med økt fokus på dette området fra begge etater, med personer/avdelinger som er øremerket til å jobbe med dette fagområdet.

KDI mottar liste fra politiet/KRIPOS hver måned med navn på etterlyste

12.3 Rutinebeskrivelse fra politiet – oslo

RUTINER – FULLBYRDELSE AV DOM

Avgrenset mot domfelte som skal gjennomføre frihetsstraff

Registrering av rettskraftig dom

- Rettskraftig dom registreres i BL. Påtegning, kopi av rettskraftig dom med fullbyrdelsesordre, samt straffe- og bøteattest oversendes kriminalomsorgen ved regionen.
- Oppfølging i BL følges opp av saksbehandler. Oppfølgingen fremdateres med 6 måneder.
- Saken legges i arkiv.

Kopi av soningsinnkalling

- Mottatt kopi av soningsinnkalling fra fengsel legges på sak i BL.
- Oppfølging i BL oppdateres med tid og sted for soning:
eks. Soningsinnkalling Ullersmo fengsel 110219 – Ås, Peder
- Oppfølging i BL fremdateres med 10 dager etter soningsdato
- Etter 10 dager sjekkes det i SSP om domfelte har møtt til soning. Hvis domfelte har møtt, avslutt oppfølging i saken. Alt. fremdater oppfølging, avvent soningsattest, legg soningsattest på sak i BL og avslutt oppfølging.
- Hvis domfelte ikke er registrert som møtt i SSP -kontakt fengsel og avklar status i sak. Oppfølging oppdateres og fremdateres iht. tilbakemelding.

Ingen tilbakemelding fra kriminalomsorgen

- Hvis det ikke er mottatt tilbakemelding på sak fra kriminalomsorgen innen 6 måneder - kontakt kriminalomsorgen for avklaring av status i sak. Oppdater og fremdater oppfølging.

Anmodning om bistand til forkyning

- Mottatt "Anmodning om bistand til forkyning av soningsinnkalling" legges snarest inn på sak i BL, samt i Elys som etterlysning for underretning.
(Alt. foreta registerspaning for forkyning: Hvis påtreff - oppdater BL og returner sonings-innkalling i forkynt stand til fengsel)
- Send bekreftelse til fengsel om at etterlysningen er aktivert.
- Oppdater oppfølging i BL: eks. Underretning om oppholdssted – Ås, Peder
- Oppfølging i BL fremdateres med 3 måneder
- Saker med domslengde på over 1 år merkes med notat om lang straff i BL-oppfølgingen
- Etter 3 måneder: registerspaning. Hvis ny kontaktinformasjon – ring og meddel ny soningsdato. Evt. informeres personsøkingen eller annen egnet enhet for å oppsøke domfelte.
- Hvis intet nytt fremdater med nye 3 måneder.
- Domslengde på over 1 år: Ytterligere innsats med lokalisering av domfelte, evt. med bistand fra personsøkingen eller annet egnet enhet.
- Domslengde på over 1 år: Vurder endring av etterlysning fra underretning til avhenting nasjonalt og internasjonalt. Det skal da utarbeides lokaliseringsrapport evt. med bistand fra personsøkingen eller annen egnet enhet.

Soningsinnkalling er forkynt

- Etterlysning avlyses i Elys

- Soningsinnkalling legges inn BL og det legges inn oppdatert oppfølging med tid og sted for soning
- Soningsinnkalling i forkynt stand sendes fengsel
- Følger ellers rutiner som ved: Kopi av soningsinnkalling

Etterlysning etter unnlatt oppmøte

- Mottatt "Etterlysning etter unnlatt oppmøte" legges snarest inn på sak i BL, samt i Elys som etterlysning for avhenting.
- Send bekreftelse til fengsel om at etterlysningen er aktivert.
- Oppdater oppfølging i BL:
eks. Avhenting for fullbyrding av ubet./subs. fengselsstraff – Ås, Peder
- Oppfølging i BL fremdateres med 3 måneder
- Saker med domslengde på over 1 år merkes med notat om lang straff i BL-oppfølgingen
- Etter 3 måneder: registerspaning. Hvis ny kontaktinformasjon informeres personspaningen eller annen egnet enhet for avhenting av domfelte.
- Hvis intet nytt fremdater med nye 3 måneder.
- Domslengde på over 1 år: Ytterligere innsats med lokalisering av domfelte, evt. med bistand fra personspaningen eller annet egnet enhet.
- Domslengde på over 1 år: Vurder internasjonal etterlysning. Det skal da utarbeid lokaliseringsrapport evt. med bistand fra personspaningen eller annen egnet enhet.

Domfelte er pågrepet

- Sjekk tilstanden til domfelte: helse/adferd/rus/spesielle behov
- Kontakt kriminalomsorgen for soningsplass, samt opplys evt. med skjema om tilstanden til domfelte
- Kontakt fremstillingen/kriminalomsorgens transporttjeneste for transport av domfelte
- Informer ansvarlige i arresten om status i saken
- Skriv og send følgebrev til fengsel med pågripelsestidspunkt samt vedlegg arrestjournal når det er tilgjengelig. Legges på sak i BL.
- Avlys Elys
- Avslutt oppfølging på sak i BL. Alt. oppdater og fremdater oppfølging - avvent soningssattest.

Internasjonal etterlysning

- Det foreligger nasjonal etterlysning
- Dommen skal ha en strafferamme på mer enn 1 år og frihetsstraff på minst 4 måneder (Rundskriv G19/2001, s. 34 pkt. 3.1.1). Praksis er her frihetsstraff på minst 1 år.
- Arbeid med å lokalisere domfelte evt. med bistand fra personspaningen eller annen egnet enhet
- Utarbeid en lokaliseringsrapport hvor domfelte antatt befinner seg
- Avklar med ansvarlig politijurist på sak: hvorvidt domfelte skal etterlyses i Schengen, Interpol soner evt. Red Notice
- Skriv og send påtegning til aktuelle statsadvokatembete for godkjenning av internasjonal etterlysning. Vedlegg dom med fullbyrdelsesordre, etterlysningsdokument fra fengsel, soningsinnkalling og lokaliseringsrapport
- Aktiver internasjonal etterlysning i Elys når statsadvokaten har tiltrådt politiets anmodning
- Oppdater oppfølging i BL:
eks. Avhenting for fullbyrding av ubet./subs. fengselsstraff + internasjonal – Ås, Peder

- Oppfølging i BL fremdateres med 3 måneder
- Etter 3 måneder: registerspaning. Hvis ny kontaktinformasjon informeres personspaningen eller annen egnet enhet for avhenting av domfelte.
- Hvis intet nytt fremdater med nye 3 måneder.
- I tillegg prioritert oppfølging av Kripos, personspaningen eller annen egnet enhet

Endring av etterlysning fra underretning til avhenting nasjonalt og internasjonalt

- Domfelte er *ikke* forkynt soningsinnkalling og det synes klart at domfelte unndrar seg.
- Følger samme rutiner som internasjonal etterlysning bortsett fra at det anmodes i påtegning om endring av etterlysning til aktuelle statsadvokatembete.
- Fengsel informeres at det foretatt endring av etterlysningen

Pågrepelse ifb. internasjonal etterlysning

- Kripos underretter om at domfelt er pågrepet. Ansvarlig politijurist blir orientert og følger opp med utleveringsbegjæring mm.
- Følger ellers rutiner som ved andre pågripelser.

Pågrepelse ifb. internasjonalt etterlysning hvor etterlysningen er endret

- Kripos underretter om at domfelt er pågrepet. Ansvarlig politijurist blir orientert og følger opp med utleveringsbegjæring mm. I tillegg anmoder ansvarlig politijurist kriminalomsorgen om umiddelbar overføring grunnet unndragelse.
- Kriminalomsorgen fatter vedtak om innsettelse.
- Følger ellers rutiner som ved andre pågripelser.

Soning av norske dommer i annet nordisk land

- Rettskraftig dom registreres i BL. Påtegning og underlagsdokumenter sendes enten via aktuelle statsadvokatembete eller direkte til kriminalomsorgen for videre oppfølging.
- Beslutning om at dommen skal gjennomføres i annet nordisk land legges i BL.
- Det aktuelle nordiske land hvor dommen skal gjennomføres følger opp videre fremdrift av sak.

Soning av nordiske dommer i Norge

- Saker hvor kriminalomsorgen har besluttet at nordiske dommer skal gjennomføres i Norge registreres i BL. Deretter sendes påtegning med underlagsdokumenter til kriminalomsorgen ved regionen for fullbyrding.
- Saker hvor kriminalomsorgen *ikke* har besluttet at nordiske dommer skal gjennomføres i Norge registreres i BL. Det lages en oppfølging hvor politiet oppsøker og skriver en rapport fra samtalen med domfelte. Det skal her fremkomme status om tilknytningen til Norge, samt avklaring om domfelte ønsker å sone dommen i Norge.
- Deretter sendes påtegning med underlagsdokumenter inkl. rapport til kriminalomsorgen ved regionen for fullbyrding.
- Rutinen videre er hovedsakelig det samme som ved oppfølging av norske dommer.

Foreldelse

- Oppfølging på foreldelsesdato i BL. I tillegg månedlig søk i Pal for Elys som sikkerhetssjekk for å unngå at foreldet dom står som etterlyst for soning.
- Skriv påtegning til Kripos med informasjon at dommen er foreldet. Kopi av påtegning sendes fengsel hvor domfelte var innkalt.
- Avlys Elys og avslutt oppfølgingen i BL.

RUTINER – FULLBYRDELSE AV SUBSIDIÆR STRAFF –

Avgrenset mot botlagte som skal gjennomføre subsidiær fengselsstraff

Registrering av subsidiær straff – anmodning om innkalling til soning fra SI

- Mottatt anmodning om innkalling til soning stemples med fullbyrdelsesordre. Etter signering av politijurist registreres saken i BL som sak utenfor straffesak.
- Dokumentene oversendes kriminalomsorgen ved regionen og en kopi beholdes for videre saksbehandling.
- Oppfølging i BL følges opp av saksbehandler. Oppfølgingen fremdateres med cirka 2 måneder.
- Saken legges i skuff med aktive saker.

Kopi av soningsinnkalling

- Mottatt kopi av soningsinnkalling fra fengsel legges i BL.
- Oppfølging i BL oppdateres med tid og sted for soning:
eks. Soningsinnkalling Ullersmo fengsel 110219 – Ås, Peder
- Oppfølging i BL fremdateres med noen dager etter soningsdato
- Det sjekkes med fengselet evt. kriminalomsorgen om botlagte har møtt til soning.
Hvis botlagte har møtt, så fremdater oppfølging og avvent soningsattest. Soningsattest legges på sak i BL. Avslutt saken i BL og returner til SI (Melding til SI).
- Hvis botlagte ikke har møtt. Kontakt fengsel og avklar status i sak.

Anmodning om bistand til forkyning

- Mottatt "Anmodning om bistand til forkyning av soningsinnkalling" legges snarest inn i BL og i Elys som etterlysning for underretning.
Alt. foreta først registerspaning evt. med bistand fra egnet enhet.
- Send bekreftelse til fengsel om at etterlysningen er aktivert.
- Oppdater oppfølging i BL: eks. Underretning om oppholdssted – Ås, Peder
- Oppfølging i BL fremdateres med 6 måneder
- Etter 6 måneder: registerspaning. Hvis ny kontaktinformasjon informeres fengsel eller personspaningen eller annen egnet enhet.
- Hvis intet fremdater med nye 6 måneder.

Soningsinnkalling er forkynt

- Etterlysning avlyses i Elys
- Soningsinnkalling legges inn BL og det legges inn ny oppfølging med tid og sted for soning
- Kopi av innkalling i forkynt stand sendes fengsel
- Følger ellers rutiner som ved mottak av kopi av soningsinnkalling

Etterlysning etter unnlatt oppmøte

- Mottatt "Etterlysning etter unnlatt oppmøte" legges snarest inn i BL. Sjekker med SI om boten evt. er betalt. Etterlyses i Elys innen 14 dager (pga. evt. betaling).
- Send bekreftelse til fengsel om at etterlysningen er aktivert.
- Oppdater oppfølging i BL:
eks. Avhenting for fullbyrding av subs. fengselsstraff – Ås, Peder
- Oppfølging i BL fremdateres med 4 måneder
- Etter 4 måneder: registerspaning. Hvis ny kontaktinformasjon informeres fengsel, personspaningen eller annen egnet enhet. Hvis intet fremdater med nye 4 måneder.

- SI ønsker at saken blir hos politiet/kriminalomsorgen inntil foreldelsesfristen for soning utløper (5 år fra rettskraftig dato), event. at boten betales/sones. Det betyr at uttransportering/utvisningsvedtak eller UFB ikke er grunnlag for å returnere saken til SI. Denne type saker bør stå aktiv i Elys.

Botlagte er pågrepet

- Sjekk tilstanden til botlagte: helse/adferd/rus/spesielle behov
- Kontakt Kriminalomsorgen v/fengsel for soningsplass, samt opplys evt. med skjema om tilstanden til domfelte
- Kontakt fremstillingen/kriminalomsorgens transporttjeneste for transport
- Informer ansvarlige i arresten om status i saken
- Skriv og send følgebrev til fengsel med pågripelsestidspunkt samt vedlegg arrestjournal når det er tilgjengelig. Avlys Elys.
- Skriv oppfølging på sak i BL. Avvent soningsattest.
- Avslutt saken i BL og returner til SI (Melding til SI).

Botlagte har betalt bøter (kontant til politiet eller direkte til SI)

- Dersom botlagte er innkalt til soning/etterlyst for underretning/ pågrepelse og betaler seg ut, må fengsel varsles og etterlysning avlyses. Avslutte saken i BL. Retur SI (Melding til SI).
- Ved kontant betaling til politiet oversendes penger via NOKAS og PFT til SI (bøtekasseoppgjøret tas opptil 4 ganger i måned).
- Det inngås ikke avdragsordning når saken er mottatt hos politiet for fullbyrding. Dersom botlagte er innkalt til soning og ønsker å unngå soning, må han/ hun betalte hele beløpet innen soningsdato. En delbetaling utfører kun reduksjon av beløpet og de subsidiære dagene, men soningsdato bortfaller ikke.

Brudd på foreldelsesfrist

- Straffeloven § 97 3.ledd. Det løper ingen foreldelse av frihetsstraff i det tidsrommet den domfelte/botlagte soner en annen frihetsstraff eller i det tidsrommet domfelte/botlagte utfører samfunnstjeneste eller ved prøveløslatelse. Dette vil i praksis medføre at en bot ikke vil foreldes når domfelte soner annen dom selv om soningen av annen dom varer utover 5 og/eller 10 år, jf. § 97. Kriminalomsorgen/ fengslet varsles når ny foreldelsesfrist er regnet ut.

Foreldelse

- Foreldelsen for soning av bøter utløper samme dato 5 år etter rettskraftig dato. Eks.: Rettskraftig dato 17.9.08 begynner å løpe 18.9.08 og foreldes 17.9.13. Saken som er foreldet for soning avsluttes i BL, varsles fengselet og sendes i retur til SI.
Ellers foreldes bøter for innkreving via SI etter 10 år.
Egen oppfølging på foreldelsesdato i BL. Månedlig søk i Pal for Elys som sikkerhetssjekk for å unngå foreldet dom/bøter står som etterlyst.

Alias/falsk identitet

- Si ønsker tilbakemelding fra politiet på alias/identitetsforfalskning, slik at de kan rette navnet på skyldner for å samle bøter i samme sak.

Retur av sak til SI som er foreldet for soning

- I saker hvor boten er foreldet og botlagte er utvist/uttransportert ønsker SI informasjon om dette i en SI melding. I tillegg til hvilket land botlagte er utvist/uttransportert til.

Begjæring om soning av bot i annet nordisk land

- Mottatt anmodning om soning i annet nordiske land fra SI, registreres i BL. Lages påtegning og sendes saken enten til aktuelle statsadvokat eller til kriminalomsorg.

Søknad om benådning av bot/ ettergivelse av saksomkostnader

- Mottatt søknad registreres i BL. Saksbehandler lager påtegning med evt. anbefaling eller avslag som signeres av politijurist og sendes til aktuelle riksadvokat/ statsadvokat.
- Ved mottatt avslag avventes 3 uker på evt. klage fra botlagte. Ingen klage innen fristen. Avsluttes saken med retur til SI.
 - ✓ Portefølje oppfølging på alle innkomne saker som skal fullbyrdes både for dom og bøter.
 - ✓ Alle innkomne dokumenter stemples med dagens dato og legges inn i BL.
 - ✓ Det registreres inn ny informasjon i oppfølgingen på sak i BL.
 - ✓ Digitalpostkasse med Statens innkrevingssentral – filer hentes daglig (prosjekt med Oslo pd).

12.4 Identifisering av risikoer og risikovurdering

Vi skal gjøre en risikovurdering på målene for arbeidet til arbeidsgruppen. Risikovurderingen vil være basert på erfaringene og kunnskapen til oss som deltar her i dag. Hensikten er å avdekke hindringer som bør møtes med anbefalinger/tiltak.

Metoden vi skal benytte er basert på et internasjonalt rammeverk COSO ERM (enterprise risk management) og DFØ har utarbeidet et metodedokument for Risikostyring i staten. Metoden er tilpasset det statlige økonomiregelverket og statlige behov.

Vi gjør dette for å oppnå en rimelig grad av sikkerhet for å nå de kravene som ligger i mandatet. Det er begrensninger knyttet til målformuleringer, ulike oppfatninger av mål samt svakheter i menneskelige dømmekraft.

Risikovurderingen skal danne grunnlag for prioriteringer, omprioriteringer og mulige tiltak som kan/bør/må iverksettes for eventuelt å nå målene.

Vi skal prøve å identifisere og kartlegge hendelser/risikoer som kan true våre målsettinger gitt i mandatet. Vi skal vurdere sannsynligheten for at en hendelse inntreffer og konsekvensen av at den inntreffer og hele tiden opp mot det uttalte målet. Dette danner grunnlag for å prioritere hvilke risikoer som anses vesentlige ift å kunne påvirke målsettingene negativt.

Det er til en viss grad "enklere" å vurdere sannsynlighet enn det er å vurdere konsekvens. Sannsynligheten gir seg i flere tilfeller selv. Konsekvensen er mer usikkert, men vi må prøve å se dette opp mot vår oppfatning av kriminalomsorgens samfunnsoppdrag og den konsekvens det kan gi for regionen å ikke oppnå de målene som er satt (styringsparameterne).

Vi skal også så langt som mulig vurdere om det er behov for å vurdere hvilke tiltak som bør iverksettes.

Skala:

	tom 14
	15-19
	over 20

